

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA PEDAGOGIKY A PSYCHOLOGIE

Výtvarné projekty v MŠ
Bakalářská práce

České Budějovice 2010

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Bohuslava Kimrová

Vypracovala:

Pavla Krahulíková

Prohlášení

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

Březen 2010

podpis studenta

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Bohuslavě Kimrové za všechny její cenné rady, poskytnuté materiály, připomínky a za pomoc při vedení mé bakalářské práce. Za jazykovou korekturu děkuji PhDr. Dagmar Žákové. Velký dík patří celé mé rodině za trpělivost a podporu při psaní bakalářské práce.

Anotace

KRAHULÍKOVÁ, Pavla. *Výtvarné projekty v MŠ*: bakalářská práce. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Fakulta Pedagogická, Katedra pedagogiky a psychologie, 2010. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Bohuslava Kimrová

Bakalářská práce se zabývá výtvarnými projekty v mateřských školách a jejich využitím. První část je zaměřena na vymezení pojmu výtvarný projekt a zásady projektování výtvarných úkolů v souladu RVP PV. Druhá část práce se zaměřuje na realizaci a funkčnost výtvarných projektů v mateřských školách.

Klíčová slova: výtvarný projekt

výtvarný úkol

zásady projektů

cíle ve výtvarné výchově

Abstract

Title: The Art Projects in the Kindergarten

The Bachelor thesis is concerned with the art projects and their usage in the kindergartens. In the first part, the conception of the art projects with their rules and principles according to The Framework Education Programme for Preschool Education is defined.

The second part is aimed at the realization and utility of the art projects in the kindergartens.

Keywords: the art project

the art task

the principles of the art projects

the aims in the Art

OBSAH

	Strana
Úvod	8
I. Teoretická část	8
1.1 Historie	8
1.2 Vymezení pojmu projekt	8
1.3 Podstata projektu (jádro)	9
1.4 Třídění projektů	9
2. Výtvarné projekty	11
2.1 Znaký výtvarných projektů	11
2.2 Plánování výtvarného projektu	12
2.3 Výtvarné techniky ve výtvarných projektech	13
3. Zásady projektování výtvarných úkolů v kontextu RVP PV	15
3.1 Vzdělávací cíle v RVP PV	15
3.2 Cíle ve výtvarné výchově v kontextu RVP PV	16
3.3 Kompetence dítěte ve výtvarné výchově	18
3.4 Výtvarný úkol a výtvarný problém v rámci RVP PV.....	20
II. Praktická část	22
4. Cíl praktické části	22
5. Popis zkoumaného vzorku	22
6. Problémové okruhy a stanovení hypotéz	22
7. Popis použité metody	22
8. Popis školy	23
9. Diagnostika třídy	23
10. Výtvarný projekt – „Jarní probuzení“	24
11. Výtvarný projekt – „Pohádkové léto“	39
12. Výtvarný projekt – „Barevný podzim“	50
13. Výtvarný projekt – „Zimní snění“	61
14. Vyhodnocení hypotéz	82
Závěr	83
Seznam literatury	84

Úvod

„Projekt nám umožňuje překonat povrchní vztah ke světu a pomáhá nám uchopit podstatu zobrazené věci do hloubky různým způsobem a na základě silných, neobvyklých zážitků.“¹

Marie Svobodová

V mateřských školách se začíná pracovat v moderním pojetí obsahu činností s pojmem „projektová výuka.“ Výtvarné projekty jsou v předškolním vzdělávání často opomíjeny. Záleží na učitelce a její kreativitě. Učitelka mateřské školy by měla být schopna zkoušet a ověřovat si nové techniky ve výtvarných činnostech. Ještě se najde řada učitelek, které výtvarné činnosti připravují ze dne na den, používají pouze ověřené výtvarné techniky, stejné šablony, a to často mnoho let po sobě. Výtvarné vyjádření v předškolním věku je důležité pro rozvoj dětské duše, osobnosti dítěte, jeho fantazie a představivosti. Zároveň pomáhá vytvářet prosociální dovednosti, rozvíjí komunikaci i spolupráci. Rozhodla jsem se zabývat se výtvarnými projekty a vyzkoušet je s dětmi v předškolním věku. Cílem mé práce bylo vytvoření a ověření několika konkrétních výtvarných projektů v praxi. Chtěla bych touto prací podpořit rozvoj výtvarných činností v mateřských školách.

V teoretické části se budu zabývat prací s odbornou literaturou a pokusím se vysvětlit zásady projektování výtvarných úkolů v kontextu s RVP PV, dále seznámit s tvorbou výtvarných projektů, v práci jsou uvedeny základní pojmy, struktury výtvarného projektu všeobecně, podnětem je důležitost výtvarného vyjadřování v předškolní výchově a využití vhodných výtvarných technik.

V praktické části předkládám čtyři výtvarné projekty, doplněné fotografiemi. Tyto projekty jsem ověřovala v praxi. Používám metodických postupů založených na hře, fantazii, prožitku, kreativitě, experimentu i řešení problémů. Děti mají dokonalý cit k vyjádření svých emocí. Dítě dokáže bez přetvářky sdělit, co si myslí a cítí. Pro své výtvarné sdělení vezme do ruky takovou barvu pastelky, která jeho projev vyjádří. Dospělý člověk, který chce vyjádřit své emoce barvou, začne chvíli přemýšlet a tyto myšlenky jeho pocit k barvě „nepustí.“ Neznám pocity malířů, kteří vytvářejí někdy

¹ SVOBODOVÁ, M. *Výtvarná výchova v předškolním věku*. Havlíčkův Brod : Tobiáš, 1998. s. 79.

velmi krásné obrazy, a někdy mě udiví jeho kresba, ale často mi, i jako dospělému laikovi dílo nic neříká ani po přednášce a vyjádření samotného malíře. U dětí je to pravý opak. Dítě dokáže každou barvu popsat, náležitě a důsledně vysvětlit, proč si vybralo tuto barvu a nikoliv tu, která by byla podle dospělého člověka k danému obrázku správná a přirozená. Toto jsou ty „tajemné“ zákonitosti dětského výtvarného projevu v předškolním věku.

V mnoha případech se až v mateřské škole děti začínají učit správnému úchopu tužky a rozlišování barev. Barvy se učí hrou. Porovnávají je s různými pomůckami v mateřské škole. Na procházce přírodou opět přirovnávají barvy k předmětům a jevům, které vidí okolo sebe. Ne všechny děti však projevují zájem o výtvarnou činnost. Některé děti mají obavy z méně úspěšného výsledku své činnosti, že nebudou stejně úspěšné jako ostatní děti, ale také obavu, že se zašpiní při práci s barvou. Jsou to obvykle děti, které mají špatnou grafomotoriku, nesprávný úchop tužky nebo i jiný problém. Mohou to být i děti hyperaktivní. Vhodnou motivací ale i tyto děti vytvoří krásný a originální obrázek či výrobek, samozřejmě úměrný pouze jejich schopnostem. Tyto děti je třeba povzbuzovat, motivovat a nechávat jim prostor pro komunikaci, slovní komentář k jejich výtvarné práci i dostatečný časový prostor. Často stačí zařadit grafické cvičení pro uvolnění paže, zápěstí a prstů. Uvolňovací cviky s dětmi provádíme ve stoje, raději na velkém balicím papíře a spojujeme je s písničkou nebo říkankou. V práci se pokouším hledat cesty, jak zvýšit kvalitu výtvarných aktivit, jak hlavně probudit v dětech stálý zájem o výtvarné činnosti a vůbec chuť se jimi projevit.

I. Teoretická část

1. Projekt v předškolním vzdělávání

1.1 Historie

„Na konci 19. a počátku 20. století vznikla tzv. projektová metoda jako reakce na nedostatky „staré“ školy, které se vytykalo, že opomíjí sociální učení, že řadu postojů vytváří jen mimochodem a učivo podává encyklopedicky, tj. „ve škatulkách“, že opomíjí prožitky i zkušenosti dítěte atd. Z této půdy vyrostly projekty.“²

Projekty vstoupily do pedagogiky teoretické i praktické s rozvojem mezinárodního pedagogického hnutí pod názvy – **nová výchova, progresivní výchova, reformní pedagogika apod.**

V reformní pedagogice se neusilovalo o vytvoření nové pedagogické teorie, ale o změny v práci škol a výchovných zařízení. Díky tomu vznikala a rozvíjela se řada vzdělávacích a výchovných systémů, vyučovacích metod a postupů. Patří sem i **projektová metoda**. Před druhou světovou válkou došlo k velké přeměně evropské školy, její práce i charakteru. Stará tradiční škola byla prakticky na ústupu. Válka tento vývoj v reformní pedagogice přerušila. V pozdější době se ve školní praxi o projektech nesmělo hovořit, ale to neznamenalo, že by u nás projekty zanikly. Někteří učitelé nadále uplatňovali projektovou metodu. V plánování a realizaci tematických celků se místo slova „projekt“ začalo používat slovo „program.“ Slovo „projekt“ se k nám vrátilo po politické změně.

1.2 Vymezení pojmu projekt

Definice projektové metody:

„Projekt jest určité a jasně navržený úkol, který můžeme předložit žákovi tak, aby se mu zdál životně důležitý tím, že se blíží skutečné činnosti lidí v životě.“ (Killpatrick)

„Výrazu projektová metoda lze užíti v učení tehdy, když individuum či skupina pojme záměr, jehož uskutečnění navozuje změny v jeho zvycích či vztazích.“ (Hosic)

² BEČVÁŘOVÁ, I. *Pracovní listy z dramatické výchovy*. Prachatice : SVIS MŠMT, 2004. str. 27.

„Projekt je účelně organizovaný souhrn myšlenek seskupených kolem důležitého střediska praktického vědění, směřující k určitému cíli.“ (Žanta)³

„Pedagogickým projektem v obecné rovině rozumíme cílenou, organizovanou a promyšlenou činnost, která je soustředěná kolem určitého jádra a směřuje k rozvoji osobnosti dítěte.“⁴

„Projekt je koncentrace učiva kolem ústředního motivu – jádra, z něj vycházející činnosti, zkoumají je, propojují s okolním světem, postupně objasňují.“⁵

V definicích vidíme, že mají společnou myšlenku a shodu k vyjádření pojmu „PROJEKT“. Projekt má základní jádro (motiv, problém, myšlenku) a okolo něj se soustředí a koncentruje učivo s ním spojené.

1.3 Podstata projektu (jádro)

Podstatou projektu může být:

- » **určité vzdělávací téma** (ekologie, dopravní výchova, moje tělo)
- » **problém** (jak například vzniká déšť, duha, sníh)
- » **životní realita** – zážitky, situace, objevy, zprávy, zkušenosti, potřeby a zájmy
konkrétní osoby (narození sourozence, návštěva muzea, divadlo, výlov rybníka)
- » **vzdělávací cíl** (barvy kolem nás, poznávání mláďat)
- » **umělecké dílo** (hudba, výtvarné dílo, literární text, architektura apod.)

1.4 Třídění projektů

Projekty můžeme třídit podle různých kritérií.

³ BEČVÁŘOVÁ, I. *Pracovní listy z dramatické výchovy*. Prachatice : SVIS MŠMT, 2004. str. 27. (první tři definice)

⁴ RAABE: *Projekty*, metodické listy pro předškolní vzdělávání, duben 1999. C 3.1, str. 1.

⁵ Mgr. VÁCHOVÁ A. *Přednáška pro MŠk*, 2009. 3. roč.

- **druhy projektů podle účelu**

- » snaha vtělit myšlenku či plán do vnější formy, která se konstruuje do určité skutečnosti

- » projekt, směřující k estetické zkušenosti

- » projekt, který řeší problém

- » projekt, směřující k získání dovednosti

- **podle navrhovatele**

- » spontánní – vycházející z potřeb a zájmu dětí

- » uměle připravené – vnesené do práce učitelem

- » mezityp

- **podle místa**

- » školní

- » domácí

- » mezityp – oba typy mohou na sebe navazovat

- **podle počtu dětí**

- » individuální

- » kolektivní

- » mezityp – spojuje individuální a kolektivní projekty

- **podle časového rozsahu**

- » krátkodobý – např. dvou až třídenní

- » střednědobý – týden

- » dlouhodobý – 2 týdny a více

V předškolním vzdělávání jsou vhodnější krátkodobé a střednědobé projekty, aby děti dokázaly zážitky, zkušenosti atd. v závěru projektu při jeho hodnocení vybavit.

2. Výtvarné projekty

„V současné době jsou projekty pokládány spíše za koncepce vyučování a jsou dále rozpracovávány. Ve školní teorii i v praxi prožívají nyní svoji renesanci. Jsou zde více či méně pochopeny a akceptovány, odmítány, přeceňovány i nedoceňovány, popř. mechanicky či naopak tvořivě aplikovány – jako ostatně každá „novinka“.“⁶

Ze strany učitelky zaleží na tom, jak k výtvarným projektům přistupuje, zda má zájem zkoušet a tvořit výtvarné projekty, nebo se spokojí se starými metodami. Při tvorbě projektů záleží nejenom na její představivosti a kreativitě, ale také na vzájemné spolupráci s kolegyněmi a na jejich podpoře. Proto snaha samotné učitelky je důležitá v komplexním vzdělávání, ve snaze získávání informací důležitých k dané činnosti, ale také v kreativitě a aktivitě k danému úkolu.

Nezbytnou součástí mateřské školy je vybavení výtvarnými pomůckami, materiály pro výtvarnou činnost i dostatek metodických materiálů, pomůcek. Neméně důležité je i finanční zajištění.

„Podstatou projektů je vytváření řady činností, propojených společnou myšlenkou, úkolem, řešeným problémem, který je zkoumán z různých hledisek (obecných i individuálních) a ve větším počtu různých činností“.⁷

Výtvarné projekty v předškolním vzdělávání jsou smysluplné a plní důležitou funkci v rozvíjení dětské osobnosti, v jejich kreativitě i fantazie, ale také trpělivosti, spolupráce s ostatními dětmi apod.

2.1 Znaky výtvarných projektů

- **„Mateřská škola se otevírá okolí“** – dochází k propojování školy s širší společností, se životem obce.

⁶ Hazuková H. *Nová pojetí výtvarné výchovy, plán a výtvarné projekty*. Metodický portál [cit. 7. 7. 2006] www.rvp.cz/clanek/41/629, ISSN: 1802-4785, str. 5

⁷ Hazuková H. *Nová pojetí výtvarné výchovy, plán a výtvarné projekty*. Metodický portál [cit. 7. 7. 2006] www.rvp.cz/clanek/41/629, ISSN: 1802-4785, str. 5

- **Na plánování projektu a výběru tématu se podílejí i děti.**
Učitelka pomocí otázek zjišťuje, jaké téma děti zajímá. Projekty vyžadují aktivitu dětí, týmovou spolupráci, kterou učitelka podporuje a respektuje. Učitelka zde má roli poradce, koordinátora, organizátora, ale především je hlavně partnerem.
- **Činnosti jsou vzájemně propojené.**
Propojujeme činnosti spontánní, řízené, individuální, kolektivní i skupinové, verbální i neverbální. Dochází k propojování původních zkušeností s novým poznáním, fantazií, myšlením, s city, prožitky a informacemi.
- **Konkrétní produkt je výsledkem výtvarného projektu.**
Posilujeme smysl učení, důležité je i hodnocení činností celého projektu. Učitelka si uvědomí klíčové momenty, jejich důležitost a smysl bere v úvahu i to, co se nepovede, a to ji inspiruje příště to zkusit jiným způsobem.
- **Důležitou součástí ve výtvarném projektu jsou prožitky a zážitky dítěte.**
- **Projekt směřuje k využitelnosti v životě a prakticky s ním souvisí.**
- **Projekt má vliv na vývoj osobnosti dětí.**

2.2 Plánování výtvarného projektu

V samotném začátku tvorby obsahu výtvarného projektu je důležité si položit zásadní otázky a zamyslet se nad jeho cílem:

- » co chceme v rámci projektu dětem nabídnout
- » co mohou děti v projektu získat, jaké hodnoty, postoje, poznatky, dovednosti a schopnosti
- » v čem můžeme dětem pomoci
- » budou naše nápady a cíle v souladu RVP PV?
- » je nutné znát podstatu (jádro) projektu a jeho cíl dosáhnout v souladu s RVP PV
- » promýšlet organizaci při výtvarné činnosti (frontální, skupinová, kolektivní, individuální práce)
- » stanovit organizaci prostorovou (u stolečků, na zemi, v přírodě apod.)
- » zvolit vhodné výtvarné techniky, úměrné věku dětí
- » pomocí otázek zjistit, co děti o daném tématu zajímá
- » vybrat doprovodné činnosti, rozdělit úkoly, stanovit přibližný časový harmonogram apod.

Hlavní kroky při realizaci projektů jsou: **záměr** → **plán** → **provedení** → **hodnocení**

Program činností není před realizací pevně stanoven, je otevřeným plánem. Realizace projektu by měla být společná. Učitelka podporuje děti v jejich vlastní aktivitě, tvořivosti i originalitě a nápady dětí. Dbá na rozvíjení samostatnosti dětí, spolupráci i komunikaci mezi nimi. Respektuje pocity dětí a jejich prožitky. Dětem vytváří pohodové prostředí, kde se rozvíjí prosociální chování. Musíme si uvědomit, že projekty nejsou cílem, ale prostředkem. Plánování ve výtvarném projektu je důležité a nezbytné. Výtvarné činnosti se mohou rozvíjet při vzájemné komunikaci s dětmi. Domnívám se, že bychom děti neměli zahlcovat velkým množstvím informací. Mohlo by nás to vést spíše do šířky řešení daného problému, ne do hloubky. Je důležité nechat dětem prostor ke vstřebání každé informace.

2.3 Výtvarné techniky ve výtvarných projektech

- **kresba** – (tužkou, pastelkou, rudkou, křídou, tuší, svíčkou, klovatinou a jiné),
- **malba** – (vodové barvy, tempery, pastely, technika bretonové barvy, škrobová technika, prstomalba, akční malba),
- **frotáž** – otisk reliéfně vystupující struktury materiálu na přiložený papír.
Podložíme reliéfní plochu pod papír a zvýrazníme si tím, že papír přetíráme měkčím grafickým materiálem (tužky, uhlem, rudkou, voskovkou),
- **monotyp** – (otiskujeme silné nánosy barvy ze skla na papír),
- **otisky s využitím osové souměrnosti** – (přeložíme papír na polovinu. Na jednu polovinu vytvoříme barevné skvrny a obě poloviny přitiskneme k sobě a rozložíme),
- **otisky přírodních struktur** – (do hlíny provedeme otisky a ty odlijeme do sádry),
- **vytrhávanky** – z barevného nebo novinového papíru,
- **muchláz** – (papír nejdříve zmačkáme a pak znovu narovnáme. Objevujeme vzniklé linie, stopy, přehyby),
- **koláž** – (lepíme barevné nebo vytrhané kousky papíru, látek, fotografií, přírodnin atd.; používal je ve výtvarném projevu francouzský malíř Henri Matisse),
- **dekoláž** – (barevné obrázky většinou z časopisů lepíme přes sebe. Po zaschnutí

horní vrstvy volně strháváme tak, aby prosvítaly nebo částečně odkryly vrstvy spodní. Jejím objevitelem je italský malíř Mimmo Rotella, představitel pop-artu),

- **papírová mozaika** – (nalepujeme obrázek z různých tvarů),
- **akční malba** – (stříkané obrazy). Tvořil jí americký malíř Jackson Pollock.
Na podklad ležící na zemi přímo lil, stříkal nebo odkapával barvu z plechovky, a tak vyjadřoval své pocity,
- **akční tvorba** – důraz je položen na průběh výtvarného procesu. Finální dílo není považováno za podstatu tvorby:
 - » **land-art** – (zemní umění); je to ozvláštnění přírody různými zásahy či neobvyklým materiálem. Použili ji umělci např. Holanďan Jan Dibbets, Angličan Richard Long, Američan Michael Heizer, Ital Mario Merz a jiní,
 - » **empaketáž** – (z franc. - zabalit) - (ozvlášťňování předmětů nebo částí přírodního terénu přebaly, obaly); používal ji umělec Bulhar Christo, (vlastním jménem Javašev),
 - » **body-art** – (otisky těla a jeho části; malujeme na tělo). Mezi umělce body-artu se řadí například Yves Klein, Uwe Poth, Rudolf Němec,
- **hry s prostorem** – modelování z hlíny, moduritu, modelíny, tvorba objektu (přírodniny, různý materiál), asambláž – trojrozměrná koláž.

3. Zásady projektování výtvarných úkolů v kontextu RVP PV

V předškolním vzdělávání je záměrem rozvíjet každé dítě po stránce fyzické, psychické a sociální. Požadavek je vést děti tak, aby na konci předškolního období byly schopny zvládat nároky, které jsou na ně kladeny a staly se relativně samostatnou osobností. Stále je smysluplně obohacovat o nové poznatky běžného života, motivovat je k poznávání, učení a aktivitě. Poskytovat dítěti odbornou péči.

V RVP PV se setkáme s pojmy:

- **rámcové cíle** – univerzální záměry předškolního vzdělávání
- **klíčové kompetence** – výstupy dosažitelné v předškolním vzdělávání
- **dílčí cíle** – konkrétní záměry, které jsou příslušné k určité vzdělávací oblasti
- **dílčí výstupy** - dílčí dovednosti, vědomosti, schopnosti, postoje a hodnoty, které jsou důležité pro rozvoj osobnosti dítěte určitého věku.

3.1 Vzdělávací cíle v RVP PV

Pedagogičtí pracovníci by měli při své práci sledovat rámcové (hlavní, obecné) cíle:

- 1. rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání**
- 2. osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost**
- 3. získání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí**

Naplňovat tyto cíle můžeme v každé všední situaci v MŠ, protože zahrnují poznatky, porozumění, praktické dovednosti a činnosti a neopomenout stanovit hodnotové priority. Učitelka by si měla klást otázky v průběhu jakékoliv činnosti, v každé situaci a stanovit, co se v této situaci, momentě dítě učí, jak se rozvíjí, co poznává a s jakou hodnotou se setkává, zda má prostor k seberealizaci. Nedílnou součástí je pak povinnost vytvářet dětem prostor pro sebevyjádření a přání.

Specifické vzdělávací cíle, které jsou blíže vymezeny v pěti vzdělávacích oblastech:

- **biologické**
- **psychologické**
- **interpersonální**
- **sociálně kulturní**
- **environmentální**

Můžeme je pokládat za **cíle dílčí**, které vyjadřují konkrétní záměry, příslušející dané vzdělávací oblasti.

Tyto vzdělávací oblasti jsou nazvány v PVP PV:

- 1. Dítě a jeho tělo** (oblast biologická)
- 2. Dítě a psychika** (oblast psychologická). Tato oblast zahrnuje tři „podoblasti“:
 - » jazyk a řeč
 - » poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace
 - » sebepojetí, city a vůle
- 3. Dítě a ten druhý** (oblast interpersonální)
- 4. Dítě a společnost** (oblast sociálně-kulturní)
- 5. Dítě a svět** (oblast environmentální)

Všechny vzdělávací cíle by měly být vzájemně propojeny, a i když se zaměříme na jeden určitý cíl, naplňujeme zároveň určitou měrou i ostatní cíle.

3.2 Cíle ve výtvarné výchově v kontextu RVP PV

Cíle výtvarné dimenze RVP PV, tedy i výtvarné výchovy, můžeme chápat jako výsledky záměrného vytváření (ovlivňování, rozvíjení, osvojování, získávání) dispozic jedince pro nejrůznější životní situace. Cíle se mohou lišit od sebe svým zaměřením na různé oblasti dispozic i délkou času, v němž mají být splněny, zároveň také možnostmi ověřování jejich splnění. Výtvarná dimenze (výchova, činnosti) RVP PV je spojena většinou s výtvarně vzdělávacími prostředky (dovednostmi, technikami a prací s různými materiály, činnostmi a hrami).

Konkrétní specifický cíl je uveden pouze v oblasti nazvané „Dítě a společnost“ (rozvoj kulturně estetických dovedností – slovesných, výtvarných, hudebních...). To ale neznamená, že v dalších oblastech a jejich dílčích cílech by výtvarná dimenze nebyla. Pedagogický pracovník by měl výtvarnou dimenzi v dílčích cílech rozpoznat, zpracovat a konkretizovat v obecných formulacích RVP PV.

Uvedu některé příklady konkretizace výtvarné dimenze v rámci pěti oblastí v RVP PV, jak je definuje PaedDr. Helena Hazuková, CSc.:

Biologická oblast

Specifické cíle:

rozvoj jemné motoriky

rozvoj a užívání zraku a hmatu

rozvoj výtvarně technických dovedností

Hlavní činnosti a příležitosti:

- » smyslové, psychomotorické, manipulační činnosti s instrumenty ve výtvarných činnostech
- » nácvik účelného a bezpečného zacházení s nimi, jejich údržba a úklid

Psychologická oblast

• Jazyk a řeč:

Specifické cíle:

- » rozvoj schopnosti (sebe)vyjádření výtvarnou formou
- » rozvoj schopnosti porozumět výtvarnému projevu jiného autora
- » rozvoj aktivizace slovní zásoby umožňující pojmenovat výtvarné jevy

Hlavní činnosti a příležitosti

- » hry se slovy, barvami, tvary, využití synestézie ve výtvarném projevu
- » výtvarné vyprávění
- » komentování vlastního výtvarného projevu při hodnotících aktivitách
- » prohlížení knížek, ilustrací se zaměřením na jejich výtvarnou formu

• Poznávací schopnosti a funkce, myšlenkové operace, představivost a fantazie

Specifické cíle:

rozvoj výtvarné paměti, představivosti, fantazie a myšlení, používaných v materiálech poznávání výtvarných vyjadřovacích prostředků a jejich výrazových možností

Hlavní činnosti a příležitosti

- » pozorování výtvarných uměleckých děl
- » volné hry a experimenty s výtvarnými prostředky
- » hry a činnosti zaměřené na řešení výtvarných problémů

• Sebepojetí, city, vůle

Specifické cíle:

- » rozvoj schopnosti a dovednosti vyjádřit pocity, dojmy a prožitky výtvarnou formou
- » vytváření pracovních návyků a organizace činností

Hlavní činnosti a příležitosti

- » využívání uváděných činností jako námětů pro výtvarné úkoly

Interpersonální oblast

Specifické cíle:

- » rozvoj emoční inteligence

- » rozvoj a kultivace interaktivních a komunikativních dovedností ve všech typech výtvarných činností

Hlavní činnosti:

- » vycházky a výlety s výtvarně estetickým zaměřením
- » rozvoj komunikativních dovedností při hodnocení výtvarného projevu (vlastního i jiného autora)

Sociálně kulturní oblast

Specifické cíle:

- » rozvoj schopnosti výtvarně estetického hodnocení
- » vytváření kladného vztahu k výtvarné kultuře

Hlavní činnosti

- » příprava výstav a přehlídek dětského výtvarného projevu, včetně jejich instalování a vernisáží
- » návštěvy výstav výtvarného umění, ateliérů a uměleckých dílen

Environmentální oblast

Specifické cíle:

- » rozvoj senzibility k okolí přírodnímu i umělému
- » vytváření aktivního vztahu ke skutečnosti ve smyslu jejího výtvarně estetického přetváření

Hlavní činnosti

- » vycházky a výlety s výtvarně estetickým zaměřením
- » přirozené poznávání rozmanitosti světa přírody i umělých výtvorů člověka z hlediska jejich výtvarně estetických aspektů

Uvedené ukázky specifických cílů nám ukazují, že výtvarná výchova nemusí být jen doplňková (doprovodná) činnost, ale může být v rámci výtvarných projektů i činnosti hlavní. Cíle jsou zaměřeny na žádoucí změny ve schopnostech dětí. Ukazují na výtvarné úkoly, na bezprostřední společnou činnost dětí a učitele. Výsledky dětské činnosti musíme vždy zhodnotit.

3.3 Kompetence dítěte ve výtvarné výchově

O kompetencích můžeme uvažovat jako o výstupech, které nám ukazují rozvoj předškolního dítěte v souvislosti s ukončením předškolního vzdělávání. Můžeme je

považovat za výstupy v jednotlivých etapách předškolního vzdělávání. Tyto očekávané kompetence hodnotíme podle tří hledisek:

1. Vývojového – na základě poznatků ontogeneze

Při příchodu do mateřské školy (věk 3 roky) mají děti za sebou senzomotorické období. Dítě přechází na **symbolickou úroveň**. Zdokonaluje se motorika, začíná se prohlubovat představivost. Dítě postupně zjišťuje, že „čmárání“ se stává prostředkem k zobrazení reality. Stává se jakýmsi symbolem.

Kolem 4. roku dítě přechází do **fáze primárního symbolického vyjádření**. Dítě dovede uskutečnit kreslící záměr a zobrazit konkrétní objekt. Kresba ale nemusí odpovídat skutečnosti. Vyjadřuje svůj subjektivní názor, to, co o objektu dítě ví nebo co považuje za důležité.

• Vývoj kresby lidské postavy

Vývoj kresby lidské postavy má typický průběh. V kresbě se odráží celkový psychický rozvoj dítěte. Podle prof. PhDr. et RNDr. Marie Vágnerové, CSc. ho členíme na období:

» Stadium hlavonožce

Okolo třetího roku dítěte se objevuje kresba lidské postavy – „hlavonožec.“ Největší význam pro dítě má lidský obličej. Velká hlava a detaily obličeje, postava je kolečko jako hlava a trup současně, k němu jsou připojeny nohy.

» Stadium subjektivně fantazijního zpracování

Mezi čtvrtým a pátým rokem dochází k rozlišování hlavy a trupu. V kresbě se objevují dolní i horní končetiny, ty bývají připojeny v různé výšce. V tomto stádiu se dítě zaměřuje na detail, který dítě považuje za důležitý. Dalším typickým příkladem je průhlednost kresby, je vidět „vnitřek“ objektu. Dítě postupně postavu obléká. Kresba nemusí odpovídat skutečnosti. Mluvíme o **naivním realismu**.

» Stadium realistického zobrazení

Šestileté dítě už zpravidla postavu člení. Začíná rozlišovat hlavní části těla – hlava, krk, tělo, nohy, ruce, vlasy. Dochází k dvojení obrysu končetin (jsou kresleny dvěma čarami). Kresby se podobají skutečnosti. Dítě kreslí to, co vidí.

Rozdíly v kresbě odpovídají tedy i věku dítěte. Mladší dítě se soustředí na výtvarnou činnost kratší dobu. Výtvarné činnosti v heterogenních třídách připravujeme tak, aby v rámci jednoho tématu měly mladší děti možnost využít méně náročné postupy.

2. Vzdělávacího hlediska, tj. získávání všeobecných poznatků ve výtvarné dimenzi v rámci RVP PV.

3. Individuálního, osobnostního – zjišťujeme, co dítě získalo a zvládlo ve výtvarných činnostech, jaké jsou jeho pokroky, jak se rozvíjí jeho osobnost. Při přípravě výtvarných úkolů je vhodné všechna tato hlediska neustále sledovat.

3.4 Výtvarný úkol a výtvarný problém v rámci RVP PV

*„Didaktickou kategorií, která označuje takovou žádoucí podobu předávání vzdělávacích obsahů, je **úkol**. Zatímco **cíle** ukazují na žádoucí změny ve schopnostech žáků, **úkoly** na bezprostřední společnou činnost žáků a učitele a její výsledky. Úkoly chápeme jako konkrétní **cesty** a bezprostřední kroky při dosahování a postupném naplňování cílů, které se v činnostech realizují. Učitelka je formuluje vzhledem k cílům obsahů vzdělávacího programu jako celku i jeho dílčích dimenzí, např. výtvarné.“⁸*

*„**Výtvarný úkol** ten podtrhuje výtvarné aspekty formulovaného úkolu. Vhodně zvolené a formulované výtvarné úkoly jsou integrovanými celky, které spojují „výtvarné učivo,“ námět a další realizační prostředky. Směřují jak k naplňování cílů obecných, tak i speciálních „výtvarně“ zaměřených.“⁹*

Před započítím plnění daného úkolu je třeba provést jeho didaktickou analýzu. Výtvarné úkoly můžeme plánovat v rámci třídních vzdělávacích programů i v rámci širších tematických celků se mohou úkoly stát nejen východisky, ale i osou.

Před plánováním výtvarných úkolů a jejich formálním zpracováním si pomůžeme myšlenkovou, asociační mapou nebo mapou námětovou. Promyšlení výtvarného úkolu můžeme začít od cílů, obsahu učiva, od tématu, od očekávaných kompetencí nebo od potřeby řešit problém. Pozornost musíme věnovat prostředkům realizace výtvarného úkolu (námětům, výtvarným prostředkům, organizaci, výběru metod a postupů). Při didaktickém zpracování výtvarného úkolu a při pokusu o jeho řešení pomáhá učitelce vlastní zkušenost. Při zpětné hodnotící reflexi si klademe otázky, co všechno děti při výtvarných úkolech pro rozvoj osobnosti získaly. Pokládáme si otázky, co prožily, co se

⁸ Hazuková, H.: *Projektování výtvarných úkolů v kontextu RVP PV*, metodické listy pro předškolní vzdělávání. Raabe, listopad 2002, A 1.10, str. 9.

⁹ Hazuková, H.: *Projektování výtvarných úkolů v kontextu RVP PV*, metodické listy pro předškolní vzdělávání. Raabe, listopad 2002, A 1.10, str. 9, 10.

dozvěděly, poznávaly, zkusily, co se naučily, vyřešily, procvičily, hodnotily, sdělovaly. Výtvarné projekty a úkoly musíme vypracovat komplexně tak, aby byly pro děti přínosem.

II Praktická část

4. Cíl praktické část

Cílem bakalářské práce bylo vytvořit výtvarné projekty a aplikovat je v praxi. Dále zjistit jejich přínos, a vytipovat úskalí výtvarných projektů ve vzdělávacím procesu mateřské školy.

Měly by rozvíjet kladný vztah k výtvarné tvorbě a okolnímu světu vůbec. V neposlední řadě zjistit funkčnost výtvarných projektů v praxi. Výběr námětu projektů: „Jarní probuzení“, „Pohádkové léto“, „Barevný podzim“, „Zimní snění“

5. Popis zkoumaného vzorku

Výzkumný vzorek tvořily děti z mateřské školy, zastoupena byla věková kategorie od 3 – 7 let. Počet zkoumaného vzorku: 22 dětí (malotřídní MŠ).

6. Problémové okruhy a stanovení hypotéz

Realizace výtvarných projektů má pozitivní vliv na rozvoj vzdělávacích oblastí podle RVP PV.

Děti se účastnily výtvarných projektů a byly schopny tvořit, experimentovat, hrát si, pracovat, využívat výtvarné prostředky, seznamovat se s výtvarnými technikami, činnostmi ve výtvarných projektech.

7. Popis použité metody

Pro zjišťování funkčnosti výtvarných projektů v předškolním vzdělávání byla mnou zvolena metoda pozorování. Její podstatou je cílevědomé, plánovité a systematické sledování určitých skutečností cestou smyslového vnímání pozorovatele. Bylo použito metodických postupů založených na hře, fantazii, představivosti, prožitku, kreativitě,

experimentu, tvořivosti, i aktuální řešení problémů. Pro práci čerpám z vlastních zkušeností v praxi.

8. Popis školy

Mateřská škola je ve společné budově se základní školou. V přízemí budovy se nachází mateřská škola, která má jedno oddělení. Součástí MŠ je samostatný vchod, šatna, herna, místnost pro odpočinek dětí, umývárna a sociální zařízení pro děti MŠ. Za školou je školní zahrádka a pískoviště. Pro pohybové aktivity dětí se využívá za školou obecní hřiště. Mateřská škola je jednotřídní, její kapacita je OHS stanovena na 22 dětí. Do MŠ jsou přijímány děti od tří do šesti let.

9. Diagnostika třídy

Počet dětí: 22 dětí; z toho 5 chlapců, 17 dívek

Věk: 3 roky – 1 chlapec, 2 dívky; věk 4 – 5 let – 2 chlapci, 9 dívek

Ve třídě je: 8 dětí předškolního věku – 2 chlapci; 6 dívek

Z osmi dětí předškolního věku mají 2 děti odklad školní docházky. Jeden chlapec (narozen na podzim) má nesprávný úchop tužky. S chlapcem rozvíjíme jemnou motoriku za pomoci grafických cvičení. Jedna dívka odklad školní docházky pro sociální nezralost. Grafický projev u dětí odpovídá věku dětí.

10. Výtvarný projekt – „Jarní probuzení“

Předpokládaná časová délka projektu: 5dní

Výtvarné činnosti v jednotlivých dnech: frotáž, výroba papírové šablony; zapouštění barev do vlhkého podkladu a kresba tuší; kombinovaná – kresba voskovými pastely, kolorována; práce s keramickou hlinou; volná technika (vodové barvy, pastelky...)

10.1 Téma: „Přivítání Sluníčka“

Cíle:

- » rozvoj technických výtvarných dovedností – (stříhání, lepení)
- » radost z překvapení

Očekávané výstupy:

- » zvládnání dovedností při práci s papírem
- » poznání netradiční techniky
- » vnímání tvaru předmětů
- » prožívání radosti ze zvládnutého a poznaného, ale také z překvapení

Výtvarný úkol:

- » rozvíjet psychomotorické dovednosti při skládání a stříhání papíru
- » seznámit se s netradiční technikou - „frotáží“

Technika: frotáž, výroba papírové šablony

Organizace a pomůcky: individuální, u stolků; bílé čtvrtky A5 (dvě pro jedno dítě), barevný papír (modrý), dětské nůžky, lepidlo, kancelářské sponky, kancelářský nebo průklepový papír, vlhké hadříky na utírání rukou, voskové pastely.

Motivace:

S dětmi se posadíme do kruhu na koberec. Učitelka: „Děti, mám pro vás hádanku: *„V košíčku má zlaté nitě, jejich leskem oslní tě. Při kohoutím křiku vstává, večer zrudne jeho hlava a za kopec jako míč skutálí se, pryč je pryč.“* (slunce)

Děti hádají. Povíme dětem pohádku „Jarní víla a Sluníčko.“ „*Končila zima, Sluníčko začínalo vystrkovat paprsky z tmavých obláčků. Ptá se samo sebe, „jestli už se probouzí Jarní víla, aby uvítala jaro? Nebo je ještě zachumlaná v peřince pod mechem? Budu muset více pouštět teplé paprsky na mech a hlinu, aby se pomalu její pelíšek prohříval. Teplo z paprsků vzbudí Jarní vílu, a ona pomůže probudit jarní přírodu!“*

Učitelka: „ Děti, pomůžeme Sluníčku? Budeme jeho kamarády? Určitě se mu to zalíbí.“

Postup výtvarné činnosti:

- děti si rozprostřou na stolečky igelitové ubrusy a oblečou si zástěrky
- procvičení – děti si zkoušejí kroužení paže, zápěstím znázornují kruh sluníčka
- ukážeme dětem připravené tvary k frotáži, jak se postupně přilepují na modrý papír
- děti si nakreslí na čtvrtku velký kruh a vystříhnou ho
- ze zbytku čtvrtky vystříhujeme dvě malá kolečka (oči), tvar nosu a pusy
- vezmeme si druhou čtvrtku a nastříháme proužky
- na modrý papír položíme vystřížené kolečko a přiložíme oči, nos a pusy; okolo kolečka rozložíme nastříhané proužky papíru (paprsky), délku proužků zastříhneme podle modrého papíru a máme připravené Sluníčko
- postupně přilepíme oči, nos, pusy, Sluníčko nalepíme na modrý papír a přilepujeme nastříhané proužky (paprsky)
- děti si umyjí ruce od lepidla, otírají stolečky a uklízí pomůcky
- než nám nalepené Sluníčko zaschne, zazpíváme si písničku“ („Volám tě, sluníčko“, K. Slavický/V. Fischer, Tóny jara, 1. díl, Eva Jenčková, str. 10)
- děti si připraví voskové pastelky a bílé papíry
- ukážeme dětem, jak přiložit bílý papír na modrý (papír se sluníčkem), připevní ho v každém rohu sponkami
- děti mají možnost vybrat si voskové pastelky, barvy volí samy tak, aby Sluníčko bylo „veselé“
- ukážeme, jak uchopit voskovou pastelku tak, aby se mohla vytvářet frotáž (pastelky klademe na plochu), opakujeme si názvy barev, které jsme použili při frotáži.

(Příloha č. 1)

Kulturní poznatky a souvislosti:

Vyzkoušíme si tuto techniku na různém povrchu, předmětech, ale i v přírodě.

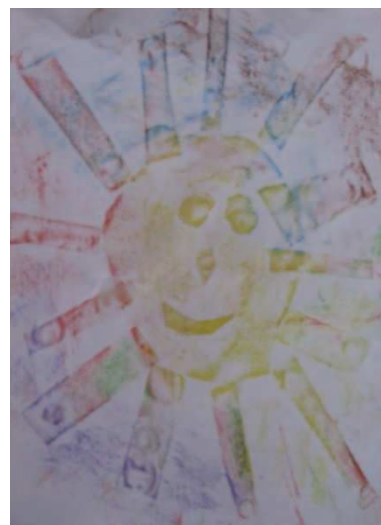
Nabízené činnosti:

» pohybová i hudební říkanka:

Rytmu odpovídá melodie písniček

„Já do lesa nepojedu“, „Pec nám spadla“

„ Nový den nás pěkně vítá, stoupneme si na špičky,

ráno tleská, venku svítá, protáhneme ručičky.

Nový den pěkně vítá, dělá dřepy vesele, ráno pleská, venku svítá, vyskočíme z postele.

Nový den k nám tiše běží, zatočí se dokola, chce být čilý, chce být svěží, než sluníčko zavolá.“

» **pobyt venku:** inspirace pro výtvarnou techniku „frotáž“, všímáme si změn v přírodě

» **četba, před spaním:** „Jak sluníčko vrátilo štěňátku vodu“ („O zvědavém štěňátku“, I. Hercíková)

Realizace a průběh:

Pro děti to byla nová, zajímavá tvořivá technika. Výtvarná činnost je časově náročná. Zjistila jsem, že je vhodnější si činnost rozdělit na dva časové úseky. Ráno vytvořit šablonu a po ní vytvářet frotáž. Další problém vznikl při procesu lepení, bylo špatně zvolené lepidlo (Herkules). Zasychalo delší dobu. Vhodnější by bylo použít lepidlo v tubě. Vzniklý časový problém jsem vyřešila cvičením „Pozdravíme Sluníčko“.

Děti měly radost s každého obrázku z frotáže a chtěly se vzájemně o ni podělit. Mezi dětmi vznikaly upřímné dialogy. Příjemným překvapením pro mě bylo i to, jak si při činnosti vzájemně samy pomáhaly. Petruška byla smutná, že nemá dostatečný počet paprsků. Filip jí hned podal své paprsky, zbyly mu. Odpoledne děti chtěly nadále vytvářet samy různé obrázky. Dala jsem jim odstrižky čtvrtek a děti si vystříhovaly různé malé šablony a tvořily frotáž. Předškoláci se při vycházce inspirovali stavbou zdi. Nastříhali si obdélníčky různé velikosti; jejich frotáž byla krásná. Zkoušeli jsme techniku i na různých předmětech (nůžky, peníze atd.)

10.2 Téma: „Probuzení Jarní víly“

Cíle:

- » rozvoj uvědomování si změn v přírodě s příchodem jara
- » rozvoj poznávání barev, které na jaře převládají

Očekávané výstupy: vnímání a rozlišování barev

Výtvarný úkol:

- » poznávat barvy jara
- » rozvíjet výtvarnou představivost a fantazii při zobrazení postavy.

Technika: zapouštění barev do vlhkého podkladu a kresba tuší

Organizace a pomůcky: individuální, u stolků; čtvrtky A4, kelímky na vodu, ploché štětce, vodové barvy, hadříky, špejle, černá tuš

Motivace:

S dětmi si zahrajeme hru „Hledáme jarní barvy v prostoru třídy.“ Učitelka říká názvy barev a děti tyto barvy hledají na předmětech ve třídě. Po ukončení hry se posadíme na zem do kruhu. Opakujeme názvy barev. S dětmi si vyzkoušíme s jarními barvami čarovat.

Postup výtvarné činnosti:

- ukázka (učitelka) – zapouštění barvy do vlhkého podkladu
- děti mají možnost vybrat si jarní barvy, s kterými budou „čarovat“
- plochým štětcem přetřou celou čtvrtku čistou vodou
- na vlhkou čtvrtku nanášíme barvy jara; sledujeme rozpíjení a prolínání barev
- čtvrtky necháme zaschnout
- děti si uklízejí stolečky a umyjí si ruce

Učitelka: „Povídali jsme si o barvách jara, ale také o Sluníčku, které začíná prohřívát mech, kde spí Jarní víla. Můžete si položit hlavu na stůl, nebo si lehnout na koberec, zavřít oči a představovat si, jak asi Jarní víla vypadá. Já vám budu vyprávět, jak to bylo dál.“

A opravdu mech začínal být teploučký a sluneční paprsky zahřívaly Jarní vílu. Víla se probudila, protahovala se, ale přesto se jí ještě z teplého pelíšku nechtělo. Snažila se zachumlat do mechové peřinky. „Ještě malinkou chvilku si poležím, Sluníčko se určitě nebude zlobit,“ řekla. Ale Sluníčko začalo hřát víc a víc, mech už byl opravdu teplý.

To proto, aby Jarní víla neprochladla a nebyla nemocná. To by byla pohroma! Kdo by odemkl Jaru? Kdo by ho přivítal? Nyní nastala ta pravá chvíle pro Jarní vílu. Otevřela nejdříve jedno očko, pak druhé. „No ne, já asi zaspala a Sluníčko se zlobí, že jsem ještě nevylezla ven z pelíšku,“ řekla Jarní víla.

Učitelka: „Děti, otevřeme oči a zkusíte si nakreslit Jarní vílu do zaschnutého obrázku.

- děti si vezmou připravenou špejli a tuš a kreslí do zapouštěných barev Jarní vílu podle své fantazie

- uklidíme tuše a špejle, obrázky necháme zaschnout

Říkanka s pohybem:

„Pozdravíme Sluníčko, usmějem se maličko.

Je tam někde na obloze, ukryté ve zlatém voze.

Povyskočí ze své skrýše, paprskem si na zem píše.

Kdo umí rovně držet hlavu, postavit most na podlahu,

s kočičkou si pěkně hrát, nehrbit se, prohýbat?

Hada nechat tiše spát, na ocas mu nešlapat.

Prolézt všechny skuliny, být poslušný jak hodiny, přivonět ke kvítkům z luk?

Já jsem tady! – Slunce kuk. “

Kulturní poznatky a souvislosti:

Seznámíme děti s ilustracemi pohádkové postavy (víly) od různých autorů.

Další činnosti:

» **pobyt venku:** tvoříme sluníčko z klacíků;

» **pohybová říkanka:**

„Vyjdi, vyjdi, sluníčko, na makové zrníčko.

Vyjdi, vyjdi na kopeček, uvidíš tam pět oveček

a šestého berana se zlatým rohamem. “

Děti utvoří kruh; uchopí se za ruce a v rytmu říkanky chodí po obvodu, volají na sluníčko.

» **četba před spaním:** „Jak otvírali studánku“ („Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochomůrky“, V. Čtvrtek)

Realizace a průběh:

Všechny děti si sedly do kruhu a měly před sebou své obrázky Sluníčka z frotáže. V ruce si držely obrázky s vílou, a ukazovaly je ostatním dětem. Povídal si o víle např., jak se jejich víla jmenuje a zda se bude Sluníčku líbit. Postupně pokládaly obrázky do kruhu. Menší děti měly obavu, jestli se Sluníčku jejich víla bude líbit. Pochválila jsem všechny děti a ujistila je, že obrázky Sluníčku zalíbí, protože potřebuje všechny síly, aby přivítaly jarní přírodu po celé zemi. Tam, kde bude právě začínat jaro.

Při kresbě víly s námi nepracovaly dvě tříleté děti. V kruhu s námi seděly a měly svá Sluníčka. Poslouchaly, jak děti pojmenovávají vílu, a občas si i odběhly hrát, ale opět se vrátily.

Následovala vycházka. Při vycházce svítilo sluníčko a děti byly nadšené, že se určitě dívá na jejich obrázky. Tvořily Sluníčka z kamínků a větviček. Odpoledne jsme si prohlíželi knihy s pohádkovými postavami.

(Příloha č. 2)

10.3 Téma: „Šaty pro Jarní vílu“

Cíle:

- » rozvoj obohacování poznatků o přírodě
- » rozvoj posilování spolupráce ve skupině
- » rozvoj respektování potřeb druhého

Očekávané výstupy:

- » spolupráce s ostatními dětmi
- » vyjadřování svých myšlenek
- » vnímání proměn v přírodě
- » respektování názoru druhého

Výtvarný úkol:

- » rozvíjet kreslířské schopnosti
- » rozvíjet komunikativní schopnosti při výtvarné činnosti

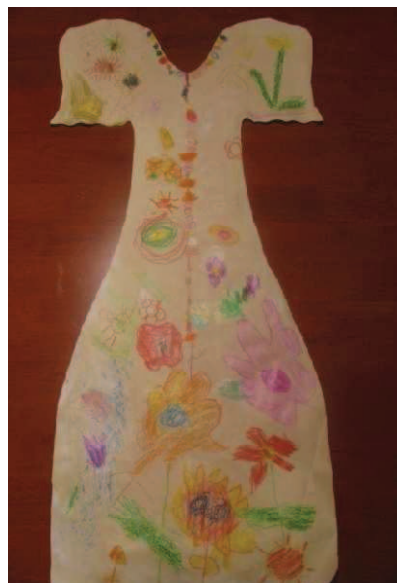
Technika: kombinovaná – kresba voskovými pastely, kolorovaná – bretonové potravinové barvy

Organizace a pomůcky: práce ve skupinkách u stolků a v kruhu; vystřížené šaty z balicího papíru (pro skupinku příprava – učitelka), voskové pastely, bretonové barvy, široké štětce, kelímky na vodu a hadříky.

Motivace:

Učitelka: „Děti, posadíme se na koberec a budu vám vyprávět dále naši pohádku.“

Víla pomalu vstávala z pelišku a začala si prohlížet svoje šaty. Bála se, jestli je nemá moc zmuchlané dokonce snad roztrhané. Jak by se mohla ukázat Sluníčku a konečně s ním přivítat jaro? Jak si šaty prohlížela, nevěřila svým očím: „Ztratilo se mi na šatičkách celé jaro. Už na nich nemám jarní barvy, ani sluníčka, motýlky, zelenou travičku s kytičkami, dokonce i mráček s deštěm zmizely,“ vzlykala víla. „Co budu dělat?“ plakala dál víla. Po chvíli pláč přestal. Víla si vzpomněla, že má v mateřské škole kamarády, kteří jí pomůžou.

s kytičkami, dokonce i mráček s deštěm zmizely,“ vzlykala víla. „Co budu dělat?“ plakala dál víla. Po chvíli pláč přestal. Víla si vzpomněla, že má v mateřské škole kamarády, kteří jí pomůžou.

Prohlédneme si knížky s jarní přírodou (květiny, zvířátka, broučky...) a inspirujeme se pro kresbu šatů.

Postup výtvarné činnosti:

- děti se rozdělí do skupinek podle počtu dětí (max. 4 děti, pomůže učitelka)
- připravíme si voskové pastely a stříh šatů
- děti se domlouvají, kde bude každý u stolečku stát, jak si navzájem budou pomáhat
- kresba voskovými pastely (motivy květin, slunce nebo broučků, ...)
- učitelka vysvětlí dětem postup práce, ukáže, ujistí děti, že nemusí mít strach, když budou přetírat kresbu vodovými barvami
- děti si vyberou bretonovou barvu a s ní šaty přetřou plochým štětcem po celé ploše
- dokončené šaty rozložíme a necháme uschnout
- úklid stolků, umytí rukou

(Příloha č. 3)

Kulturní poznatky a souvislosti: Prohlédneme si s dětmi ilustrace k pohádkám, jejichž námětem je víla. Povídáme si, jaké má víla šaty, jaké šaty nosí dívky a maminky, prohlédneme si i módní časopisy.

Další činnosti:

- » **ve třídě:** ukazujeme květiny na obrázcích, které pokládáme různě po třídě, pak je společně hledáme a zkoušíme je pojmenovat
- » **pobyt venku** – sázíme semínka, předvedeme pohybem klíčení, růst a květy rostlin
- » **četba před spaním** – „O pyšné noční košilce“ („Povídání o pejskovi a kočičce“, J. Čapek)

Realizace a průběh:

Děti se na začátku kresby domluvily, co všechno na šaty nakreslí. Karolínka chtěla nakreslit hada a pavouka. Ostatním dětem se to nelíbilo, protože měly strach, že by se víla bála. Dětem jsem vysvětlila, že Jarní víla se žádných zvířátek nebojí. Nakonec se děti domluvily, že nakreslí malého pavoučka. Práce ve skupinách se dětem líbila. Vzájemně si při kresbě a vybarvování pomáhaly. Měly možnost větší spolupráce, ale také vzájemného respektování. Dívky napadlo, že by takové papírové šaty mohly vytvořit i pro sebe. V momentě navrhovaly šaty pro princeznu, pro baletku, pro tanečnici, pro maminku. Domluvila jsem se s dívkami, že při poledním odpočinku jim stříh šatů připravím a odpoledne si je mohou vyzdobit různými motivy.

10.4 Téma: „Odemykání jara“

Cíle:

- » rozvoj uvědomování hodnot zdánlivě všedních předmětů, které člověk ve svém životě užívá a bez kterých by se těžko obešel (klíč)

Očekávané výstupy:

- » prožívání radosti ze zvládnuté činnosti
- » vnímání předmětů všedního života a jejich krásy

Výtvarný úkol:

- » prozkoumat a vyzkoušet vlastnosti výtvarného materiálu – keramické hlíny
- » učit se správnému zacházení s výtvarným materiálem a poznávat jeho využití v dávných dobách

Technika: práce s keramickou hlínou

Organizace a pomůcky: individuální, u stolečků; špejle, štětce, keramická hlína – červená, bílá, šlikr – (blátíčko je hlína rozmíchaná s vodou)

Motivace:

Děti se posadí na koberec.

Učitelka: „Děti, nakreslili jsme šaty pro vílu, líbily se jí a už si je určitě oblékla. Také Sluníčko vílu pochválilo. Víla se těší, že si zatančí na paloučku v nových šatech od dětí z mateřské školy. Musí však nejdříve jarní přírodě odemknout. Přečteme si, jak se to víle podařilo.

Jarní víla měla velikou radost, když uviděla šaty od dětí. Radostí tančila ve svém pelišku pod mechem. To už se Sluníčko nedočkavě dívalo, kdy víla jarní přírodu odemkne. Začalo víc a více spouštět dolů své paprsky, aby upozornilo vílu, že už je čas. Ale víla stále tančila a úplně zapomněla na svoje povinnosti. Jak tak tančila, shodila klíč od dvířek, kterým se otvírala jarní příroda, a ten se rozbil. To ale víla nevěděla. Sluníčko vykukovalo schované za obláčkem a nevědělo, co se s vilou stalo? Řeklo si, že musí dát více síly do jednoho paprsku, aby se dostal pod mech k víle, a ta už bude vědět, že je čas odemknout jaru dvířka. Paprsek polechtal vílu na nosíku. Víla se lekla a utíkala odemknout dvířka. Honem, kde je klíček? Kam jsem si jen ten klíček položila? Dívá se a už ho vidí. Leží tu rozlomený. Tím přírodu neodemknu! Honem vzala kousek hlíny, aby klíček spravila. Ale nějak to nedrží. „Jak je to možné?“ diví se víla. „Kdo mi pomůže?“

Necháme dětem prostor pro společnou komunikaci o pohádce. Prohlédneme různé klíče a povíme si o nich, z jakého materiálu byly vyrobeny a do kterých dveří asi patřily. Vysvětlujeme, proč se klíče používají, a ptáme se na klíče, které znají z domova. Ukážeme dětem keramickou hlínu různých barev a vysvětlujeme její využití.

Postup výtvarné činnosti:

- připravíme si na stolky igelitové ubrusy
- vysvětlíme slovo „šlikr“ (pro děti používáme název blátíčko a popíšeme, jakým způsobem se slepuje hlína k sobě.
- učitelka rozdá připravené dvě hrudky hlíny různé velikosti
- než začnou děti s keramickou hlínou pracovat, procvičí si prsty a prstové cvičení doprovázejí říkankou:

*Leze pavouček,
má zelený klobouček,
leze, leze síť,
mouchu do ní chytí.“*

(Vytvoříme okénko z ukazováčku a palce
pohyb nahoru a dolů – přetáčením prstů)

ukážeme dětem jednotlivý postup práce

- z obou kusů se vyválejí válečky (pracovní název – „hadi“)
- oba konce delšího válečku se poškrábou špejlí, pro dobré spojení se potřou „blátíčkem,“ přitisknou se důkladně k sobě a vytvoří kolečko
- konec menšího válečku se opět poškrábe, potře „blátíčkem“ a přiloží k vytvořenému kolečku a důkladně se k menšímu válečku přitiskne
- učitelka provede kontrolu práce (popřípadě opraví) a vysvětlí dětem, proč byla kontrola nutná
- děti mají připraveny malé kousíčky keramické hlíny k vytvoření zoubků na klíč
- menší váleček opět poškrábou, potřou v místě, kde budou chtít přidělat zoubky klíče
Učitelka: „, Děti, mám pro vás překvapení. Aby se klíč Jarní víle líbil, připravila jsem si pro vás i hlínu bílou a tou klíče ozdobíme.“
- učitelka ukáže postup při vytvoření kytičky a přenechá prostor pro vlastní fantazii dětí; při činnosti připomíná jednotlivé postupy – škrábání, blátíčko, jak správně přilepit ozdobu, aby se neodlepovala při vypalování v peci apod.

Pohybová říkanka:

*„Přišla víla za sluníčkem,
zem otvírá zlatým klíčem.*

Všechno se raduje, zpívá a tancuje, jaro vítá.“

Kulturní poznatky a souvislosti:

Seznámíme děti s různými fotografiemi výrobků zhotovených z keramické hlíny, vysvětlíme, jakým způsobem se hlína vypaluje, jaké jsou druhy hlíny.

Další činnosti:

» hádanka:

„leze, leze po železe, nedá pokoj,
až tam vleze“ (klíč)

» pohybová říkanka:

„Ptám se, ptám se, pampeliško:

Už si vrabci koupou břicho,

už se káča točí,

kde jsi byla, pampeliško,

od čeho máš oči?

Od slunce, od zlata!

Jak jsem se tam zahleděla, hned jsem byla zlatá celá, jako housata.

Pampelišky, povězte mi, podruhé se ptám:

Čím otvírá slunko zemi, kudy pouští jaro k nám? Žežulky si povídají,

že jsou vrátka v jednom háji,

ke vrátkům je zlatý klíč, petr- petr- petrklíč. “

» **pobyt venku:** uvijeme věnečky z pampelišek, hledáme květiny (stonek, listy, květ, barva, vůně)

» **četba, před spaním:** „Jak učesali vílu“ („Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochomůrky“, V. Čtvrtek)

Realizace a průběh:

Společně jsme si prohlíželi vytvořené klíče. Děti ukazovaly svůj výrobek ostatním. Přirovnávaly je ke klíčům, které jsem přinesla na ukázkou. Práce s přírodním materiálem se dětem líbila. Byla zábavná hlavně pro ty děti, které byly nejméně umazané. Stalo se, že se Kubíkovi nepodařilo vyválet váleček hned na poprvé, nelíbilo se mu, že nemá oba konce stejně silné, a tak ho zahodil na podlahu. Požadoval novou keramickou hlínu. Neuvědomila jsem si, že musím upozornit děti, že i když se výrobek nepovede podle jejich představ, mohou ho vytvořit znovu. Není to nutné, protože každý výrobek je originál. Mladší děti se seznamovaly s keramickou hlínou a jejími vlastnostmi. Měly možnost vyzkoušet si její tvárnost, tvořily válečky a kuličky. Tříletý František keramickou hlínu promáčkával a při vytvoření otisků prstů v hlíně projevil radost výskotem. Při práci s keramickou hlínou se u dětí rozvíjela trpělivost, jemná motorika, představivost, důslednost i pečlivost aj. Pracovala jsem s menším počtem dětí, bylo to pro mě výhodnější, k vůli kontrole a pomoci při vytváření výrobku. Klíče se povedly a děti z nich měly velkou radost.

10.5 Téma: „Jarní obrázek pro vílu“

Cíle:

» poznat první jarní květinu a pojmenovat ji

» rozvoj komunikace mezi dětmi

Očekávané výstupy:

» rozhodování o motivu výtvarné činnosti

» vyjadřování své představy a fantazie pomocí výtvarných dovedností

» mít povědomí o významu přírody pro člověka

Výtvarný úkol:

» poznávat barvy

» rozvíjet představivost při výtvarné činnosti

Technika: volná technika – (vodové barvy, pastelky ...)

Organizace a pomůcky: individuální, u stolků; čtvrtky, vodové barvy, kelímky, hadříky, štětce, pastelky, voskové pastely

Motivace:

Povídáme si s dětmi, co všechno s Jarní vílou prožily. Dočteme pohádku: *Jarní víla poděkovala dětem, za jejich pomoc. Pak poprosila Sluníčko, aby poslalo svým paprskem ještě trochu tepla. Sluníčko protáhlo paprsek až k víle. Když se dvířka otevřela, Jarní víla vyskočila a usmála se na Sluníčko. Rozběhla se po louce, zatančila si, rozházela barvy jara na kytičky a utíkala i do lesa. Pospíchala, aby jaro přišlo i ke zvířátkům v lese. Potom se vrátila zpátky na louku. Chtěla se o radost podělit se Sluníčkem. Volala na Sluníčko: „Jaro je tady, probouzí se jarní příroda!“ Tančila a vyprávěla Sluníčku, co se jí všechno přihodilo. Byla ráda, že všechno nakonec dobře dopadlo.*

Připravíme si zelenou látku (louka), na kterou budeme postupně skládat obrázky.

Zkusíme si připomenout, jak pohádka začínala. Klíče necháme na podložce dobře vysušit, aby nám nepopraskaly, při vypalování v peci. Namalujeme pro Jarní vílu na památku obrázek.

Postup výtvarné činnosti:

- děti si připraví pomůcky k výtvarné činnosti; mají možnost výběru pomůcek
- děti kreslí podle své fantazie obrázek

- úklid stolků a výtvarných pomůcek
- děti si navzájem ukazují obrázky

Kulturní poznatky a souvislosti:

Povídáme si s dětmi o jarní přírodě, barvách jara, o prvních květinách, o zvířátkách. Prohlížíme si obrázky ilustrátorů a malířů krajin.

Další činnosti:

» **pohybová říkanka:**

„Ráno, hned jak slunce vstává,

(protahujeme se)

včelička se rozkukává.

(dlaněmi si promneme očka)

Protáhne se na pár chvil,

(opět se protahujeme, zvolna vstáváme)

pak hned letí sbírat pyl.

(běh po špičkách na místě, třepotáme rukama)

Prochází se, nožky zvedá,

(chůze na místě, chodidla zvedat před sebe)

květ se vrtí..., neposeda.

(zavrtíme zadečkem)

Ty, ty, kvítku, postůj chvíli,

(vztyčeným prstem naznačíme hrozbu)

než mi dojdou všechny síly.

(tleskáme v rytmu slov)

» **ve třídě:** prohlížíme si obrázky zvířátek, zkusíme napodobovat hlasy zvířat

» **pobyt venku:** pozorujeme hmyz lupou, máme na zemi připravené květy z kartonu, děti se rozběhnou ke květům, jako malé včelky přeletují z květu na květ a čekají na signál, po zaznění signálu přejdou děti do podřepu.

» **relaxace:** zavřeme na chvíli oči a posloucháme zvuky kolem sebe

» **četba před spaním:** „O víle Amálce“

Realizace a průběh:

Děti měly ze svých výrobků radost. Výrobky byly celý den vystaveny a děti se neustále chodily na ně dívat. Dívky mě poprosily, jestli si můžou zatancovat jako víly. Byl to skvělý nápad. Vzaly si závoje, oblékly si sukýnky a tančily při reprodukované

hudbě – kazeta s písničkami o skřítcích. Honzík začal protestovat, že není žádná víla a tancovat nebude, šel si hrát s auty. Ostatní chlapci si sedli na židličky a sledovali děvčata při tanci.

Na procházce si dívky znovu zatančily a kluci hráli na honěnou. Prohlíželi jsme si první jarní květiny a občas si děti postesklly, že zapoměly na obrázek namalovat motýlka na kytičce, včelu.... Po návratu z vycházky jsme museli všechno uklidit. To děti nechtěly. Vysvětlila jsem jim, že máme třídu malou a nemohly by si v ní hrát. Slíbila jsem také, že připravím nástěnky a další týden obrázky společně pověsíme, aby je viděli i rodiče. Když budeme mít obrázky po celé třídě, bude Jarní víla stále s námi.

Projekt „Jarní probuzení“ byl založen na podkladu vnímání jarní přírody a na rozvíjení kladných emocí. Děti rozpoznávaly změny v přírodě. Pozorovaly živočichy, květiny, přilet ptactva (ve vedlejší vsi je komín s čapím hnízdem). Poznaly přírodní materiál – keramickou hlínu – a vyzkoušely si práci s ní. Pro děti to bylo něco nového. Těšily se na každý další den, na pohádku o Jarní víle. Děti vybraly obrázky z projektu a ty jsme společně odnesli na obecní úřad. Starosta obce dětem poděkoval a ukázal, kde jejich obrázky vystaví. Zbylé obrázky jsme společně pověsili na nástěnky ve třídě a na chodbě, aby potěšily rodiče a žáky základní školy. Fotografie z projektu jsem pověsila na obecní nástěnku.

Realizace výtvarného projektu, byla časově velmi náročná, pro děti zajímavá a tvůrčí.

11. Výtvarný projekt – „Pohádkové léto“

Předpokládaná časová délka projektu: 5dní

Výtvarné činnosti v jednotlivých dnech: malba kaší; vyškrabování; kombinovaná technika - voskové pastelky, bretonová barva; zapouštění barev do vlhkého cukrového podkladu; vymývaná klovatina

11.1 Téma: „Pohádka nám začíná“

Cíle:

- » rozvoj dětské představivosti a fantazie při výtvarné činnosti
- » prožívat radost z výtvarné činnosti a z překvapení

Očekávané výstupy:

- » rozvíjení jemné motoriky
- » experimentovat s netradičním výtvarným materiálem

Výtvarný úkol: poznat netradiční výtvarný materiál

Technika: malba kaší

Organizace a pomůcky: individuální, u stolků; kreslicí karton, brčka, štětce, temperové barvy, karton – s různě upravenými proužky, dřívka, špachtle;

příprava kaše – 1 hrnek mouky, 3 hrnky vody; do hrnce nasypat hrneček mouky, přilít trochu vody a rozmíchat na kaši; směs ohřát; postupně přidávat zbytek vody a na ohni míchat tak dlouho, dokud směs nezhoustne; kaši nechat vychladnout; rozdělit vychladlou kaši do kelímků a přidat do ní různou barvu

Motivace:

„Děti, včera jste se dívaly v televizi na pohádku Princezna ze mlejna. Líbila se vám?“
Povídáme si s dětmi, které postavy v pohádce vystupovaly. Jaká pohádková bytost se jim líbila nejvíce. Vedeme rozhovor o mlýně a mlynáři, o tom, kde se stavěl mlýn, a co pomáhalo roztáčet kola, aby mlynář mohl umlít mouku. Ukážeme dětem obilí a druhy mouky. Nasypeme mouku na malé tácky. Děti si mohou vyzkoušet kreslit prstem různé tvary do mouky. Povídáme si o dobrotách, které můžeme upéct z mouky.
„Uvařila jsem pro vás z mouky kaši, obarvila jsem ji a vy si můžete do ní zkusit kreslit.“

Postup výtvarné činnosti:

- děti si připravují na stolky výtvarné pomůcky

- učitelka rozdá dětem připravenou kaši a ukáže, jakým způsobem se kaše nanáší na kreslicí karton, a kaši roztírá špachtlí
- děti nanášejí barevnou kaši špachtlí na kreslicí karton a roztírají hmotu po celé ploše
- upravenými proužky lepenky, brčky, dřívky vyškrabují různé motivy
- děti si uklízejí stolky a umyjí si ruce

Pohybová říkanka:

„Jako dítě z peřinky, padá zrní do země.

Je mu dobře u maminky v klidu, tichu, věřte mně!

Už mu vláha sílu dává, chvílička je do léta.

Zrnka klíčí, rostou, křičí: „Mámo, pusť nás do světa!“

Lány zlátnou, pole čeká, na co asi, Honziku?

Na stroje i na člověka, promění se ve mžiku...

Kam se zrním? Do mlýnice! Klapy, klapy – vesele,

žito, oves i pšenice na mouku se semele.“

Kulturní poznatky a souvislosti:

Seznámíme děti, jak byla a je práce mlynářů důležitá, jakým způsobem se zpracovává obilí dnes. Na elektrickém mlýnku můžeme dětem ukázat mletí zrn. Prohlédneme si obrázky a fotografie mlýnů.

Další činnosti:

» **pohybová říkanka:** „Kolo, kolo, mlýnský“

» **hra:** „Uhádni řemeslníka“ (povolání) – učitelka ukazuje dětem obrázky nebo pouze jmenuje dětem předměty, které řemeslník potřebuje k práci (nůžky, nitě, jehlu, žehličku – švadlena); děti mohou předvádět pantomimu

» **pobyt venku:** pozorování přírody, tvoříme, pečeme dobroty z písku

» **četba, před spaním:** „Mlynářská pohádka o chlebové víle“ („Pohádky pro děti, pro mámy a pro táty,“ Hana Doskočilová, str. 139)

» **písnička:** „Jsou mlynáři chlapi, když jim mlýny klapy, klapy“

Realizace a průběh:

Na počátku výtvarné činnosti se děti dívaly nedůvěřivě. Při ukázce nanášení kaše na karton mladší děti okamžitě reagovaly, že to nebudou umět. Musela jsem jim

pomáhat. Starší chlapci říkali, že jsou zedníci. Líbilo se jim, že mohli špachtlí kaši na karton „hodit“ a pak roztírat. Rýhování do kaše se líbilo všem dětem. Bylo to něco úplně nového. Tuto techniku budu s dětmi používat i v některých dalších výtvarných činnostech, i v jiných projektech. Dívky ve volné činnosti chtěly v kuchynce vařit kaši. Dala jsem jim trochu mouky a studené vody. Byly nadšeny, že opravdu připravují kaši. Přinesly mi kaši ukázat. Hustotu kaše jsem vyzkoušela vařečkou. Děvčatům řekla, že je přesně taková, jakou jsem ji připravila já. Dívky se s radostí se vrátily ke svému kuchařskému umění.

Při pobytu venku si děti hrály na písku. Dívky pekly z písku „dobroty.“ Odpoledne děti modelovaly a tvořily z modelíny housky, dortíky, koláče aj. Reakce dětí při pohádce: „Já mám nejraději čertíka. Je to takový popleta.“ „Mně se líbí Eliška, má krásně dlouhé vlasy!“ „Já mám ráda vodníčka.“ Obrázky jsme pověsili na nástěnku a poradila jsem dětem, ať nechají hádat rodiče, jak jsme obrázek tvořili.

(Příloha č. 4)

11.2 Téma: „Obrázek pro čertíka“

Cíle:

- » rozvoj posilování schopnosti soustředit se na výtvarnou činnost
- » rozvoj výtvarné představivosti a uplatňovat fantazii při zobrazení pohádkové postavy

Očekávané výstupy:

- » poznávat a rozlišovat barvy
- » zdokonalovat koordinaci jemné motoriky

Výtvarný úkol:

- » zobrazit pohádkovou bytost
- » vyzkoušet netradiční techniku

Technika: vyškrabování

Organizace a pomůcky: frontální, u stolečků, na zemi; kreslicí karton A5, voskové pastely, široký štětec, černá tuš s trochou černé tempéry, párátko, špejle

Motivace:

Sedíme s dětmi na koberci. Učitelka: „Jestlipak víte, kdo v pohádce Princezna ze mlejna stále opakoval větu: Já jsem malej, ale šikovnej?“ Komunikační prostor pro děti. Učitelka: „Děti, dnes mám pro vás veliké překvapení.“ (Na zemi máme pod látkou

připravené na ukázkou různé čerty – loutku, maňáska, čerta z plastové láhve, papírové čerty apod.). Odkryjeme pod látkou schované čerty. Povídáme si s dětmi o čertech, připomínáme si pohádky, ve kterých čerti vystupují. Prohlížíme si obrázky s motivem pohádkové postavy čerta. „Děti, kdo by chtěl vidět, co dělají čerti v pekle? Normálně se to nikomu nepodaří. Ale my si uděláme kouzelné kukátko, kterým do pekla můžeme nakouknout.“

„Jedna ruka, druhá ruka – a už je tu kukátko!

Co dělají čerti v pekle, dozvíme se zakrátko.

Přes kukátko neslyšíme, co si čerti říkají,

ale dobře uvidíme, jak se v pekle chovají.“

Povídáme si, co všechno podle fantazie v pekle uvidíme. Použijeme „tunel“ (ušitý z černého pruhu látky), děti prolézají ke stolčkům tunelem jako do pekla. Na stolčkách mají připravený materiál pro výtvarnou činnost. Při prolézání si svítí světýlkem (svítící tyčinkou, baterkou), aby byl potlačen pocit strachu ze tmy v tunelu.

Postup výtvarné činnosti:

- děti ráno zaplňují voskovými pastelkami celou plochu čtvrtky
- na voskové pastelky musejí více přitlačit, aby byla pokrytá celá plocha (ukázka učitelky)
- plochu překryjí tuší s trochou rozmíchané tempéry a necháme zaschnout (mladším dětem pomůžeme barvu namíchat)
- připravíme si pomůcky na vyškrabování
- děti vyškrabávají do plochy čerta (obráceným štětcem, párátky atd. upozorníme děti na bezpečnost při výtvarné činnosti, ochranu očí apod.)

Pohybová říkanka:

„Skákej, skákej, medvěde, čert pro tebe pojede.

S roztrhaným měchem, stojí za ořechem.

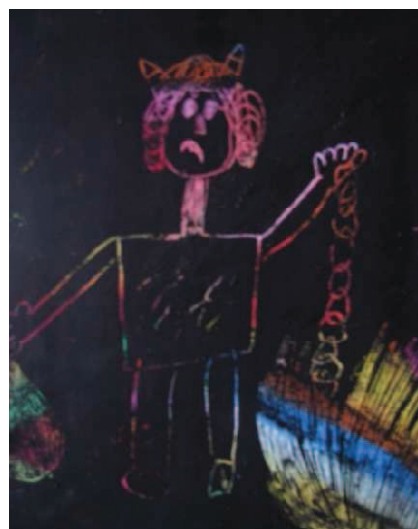
S drátovaným talířem, budeš v pekle malířem.“

Kulturní poznatky a souvislosti:

Seznámíme děti s pohádkovými postavami čertů od různých ilustrátorů (K. Franta, G. Filčík, J. Lada, V. Klimtová).

Další činnosti:

» **pobyt venku:** hra – učitelka rozdělí

děti do dvou skupin; první skupina říká s učitelkou říkanku o kukátku a udělá si z prstů kukátko, kterým se bude dívat na druhou skupinu; to jsou čerti v pekle; tuto skupinu učitelka poučí, že ji nesmí být slyšet (přes kukátko neslyšíme); slovně ji však navádí k různým činnostem; čerti vaří, tancují, vyplazují jazyk, mračí se apod., skupiny se vymění.

» **pohybová hra:** „Honička za čertím ocasem“ děti mají za pasem vzadu zasunutou stuhu, pruh látky; navzájem se honí a snaží se „ocas“ stuhu druhému vytáhnout.

» **písnička:** „My jsme čerti rohatí – Budliky, Budliky“ (Pavel Novák)

» **četba, před spaním:** „Čert a Káča“

Realizace a průběh:

Největší překvapení pro děti bylo, když jsem odkryla látku, pod kterou byli schovaní čerti. Ti se dětem líbili nejvíce. Hned si s nimi chtěly hrát. Slíbila jsem, že po skončení výtvarné činnosti jim čerty půjčím. Společně jsme uložili čerty na skříňku, odkud budou čerti sledovat, jak je děti kreslí. Zvláštní zážitek děti měly, když prolézaly tunelem se světýlkem. Smály se, že opravdu lezou do pekla. Starší děti se bály více přitlačit na pastely, domnívaly se, že kreslí jako tužkou. Naopak menší děti se nebály, chtěly hned vidět, co nakreslily. Při vyškrabování se ze začátku dívaly na černou plochu nedůvěřivě. S napětím sledovaly, jestli opravdu tam ten čert bude. Práce se dětem líbila, zvlášť když zjistily, že se škrábáním obrázků objevuje. Některé děti byly nešťastné, že mají čerta křivého, nebo že má delší jeden roh a jiné drobnosti. Všechny čerty, jsem dětem pochválila. Mladší děti vyškrabovaly různé tvary. Čerty jsme vystavili na nástěnku u obecního úřadu.

11.3 Téma: „Vodníková říše“

Cíle:

- » rozvoj spolupráce ve skupině
- » respektování práce ostatních dětí ve skupině
- » rozvoj komunikačních schopností

Očekávané výstupy:

- » spolupracovat s ostatními
- » vyjadřovat slovně své představy

» rozvíjet prosociální chování

Výtvarný úkol:

» ztvárnit vodníkovu říši

Technika: kombinovaná technika – voskové pastelky, bretonová barva

Organizace a pomůcky: skupinová, na zemi, v přírodě; kreslicí karton A1, voskové pastelky, modrá bretonová barva, široké štětce, miska na vodu, podložky

Motivace: Učitelka řekne dětem básničku:

*„Vodníci a hastrmani z rybníků jsou dávno pryč,
zmizeli jak voda z dlaní, jak z dřevé kapsy klíč.
Nenajdeš je na potoce, mlýn tam taky přestal mlít,
tak za nimi párkrát v roce do pohádky musím jít.“*

Učitelka: „Děti, nakreslily jste obrázek malého a šikovného čertíka. Ten má v pohádce kamaráda vodníka. Čertík a vodník se scházejí u mlejna, kde bydlí mlynářova dcera Eliška. Oba ji mají rádi. Vodník bydlí ve svém domečku v rybníku. Okolo domečku je velká vodní říše, plná ryb. Kamarád čertík u vodníka nikdy na návštěvě nebyl, protože vodu nemá rád. Tak ani neví, jak taková vodníková říše vypadá. Rád by ji poznal. Zkusíme si namalovat vodníkovu říši? Oblečeme se a budeme kreslit na zahrádce. (podle počasí).

Postup výtvarné činnosti:

- učitelka má v krabici připravené pomůcky
- děti se rozdělují do skupinek (max. 4 děti)
- připravují si na zemi výtvarné pomůcky pro kresbu a podložku
- na kreslicí karton vyznačují voskovými pastelkami vlny, ryby....
- učitelka ukáže dětem přetírání kresby bretonovou barvou
- děti kresbu, přetírají modrou bretonovou barvou
- úklid pomůcek a umytí rukou

Venku si s dětmi zacvičíme, učitelka předcvičuje:

„Plave vodník v rybníce, dušiček má tisíce.

Dívá se, jak slunce svítí, zachce se mu za ním jít.

Vyskočil do vzduchu, šups, a už je na suchu!

Volá vodník: „Lidičky, dejte trochu vodičky!“

Vodník se válí vlevo vpravo, na suchu mu není zdrávo.

Válí se napřed i nazad, jako když chce chybu smazat.

Nakonec z té nepohody, spadl zase do své vody.“

Kulturní poznatky a souvislosti: Seznámíme děti s pohádkovou bytostí vodníka. Prohlédneme si ilustrace vodníků a ryb od J. Lady, J. Kudláčka aj.

Další činnosti:

» **pobyt venku:** procházka k rybníku, pozorování, jak vítr čeří hladinu rybníka

» **pohybová říkanka:**

„Co to zvoní, co to cinká, na tom našem rybníčku?

Hraje si tam s vlnkou vlnka, na stříbrnou honičku.“

Činnost: vyfukování barevných bublin bublifukem na bílý papír položený na zemi (obarvené bublifuky potravinářskou barvou)

Říkanka: *„Velká novina – přiletěla bublina. Bublínu si nafukujem, při tom pěkně vykračujem. Dívejte se, děti, jak bublina letí.“*

» **četba před spaním:** „Vodníci a hastrmani,“ Josef Lada

Realizace a průběh:

Děti si ve třídě ukazovaly, jak plavou, skáčou do vody. Při vycházce k rybníku jsem měla pro děti připravené překvapení. Nejdříve jsme sledovali, jak si vítr hraje s vodní hladinou. Povídali jsme si, jaké ryby asi v rybníku plavou. Nakonec jsem vyndala z batůžku překvapení – dva bublifuky, obarvené potravinářskou barvou (červenou, zelenou), a bílé papíry. Děti se na mě nedůvěřivě dívaly. Sledovaly, co s tím budu dělat. Podala jsem dvěma chlapcům bublifuk, požádala, aby do něj foukli bubliny na bílý papír, který byl položen na trávě. Dětem zazářily oči překvapením. Bublíny byly barevné a na bílém papíře se objevovaly barevné skvrny. Všechny děti si vyzkoušely foukat do bublifuku. Při zpáteční cestě si povídaly, jakou foukaly barvu, a jak byla veliká bublina, která pak zmizela na papíře. Zbyla po ní jen barevná skvrna. Reakce

děti: „Jé, ta bublina se ale rozmázla.“ „Já jsem udělal obrovskou bublinu.“ „Pani učitelko, mě to nejde, já neumím fouknout.“

11.4 Téma: „Princezna ze mlejna“

Cíle:

- » radost z překvapení
- » rozvoj výtvarné představivosti a fantazie při zobrazení pohádkové postavy
- » upevňování názvů barev

Očekávané výstupy:

- » poznat netradiční výtvarnou techniku
- » prožívat radost z překvapení
- » poznávat názvy barev

Výtvarný úkol:

- » vyzkoušet si netradiční techniku
- » vnímat barvy a detail

Technika: vymývaná klovatina

Organizace a pomůcky: individuální, u stolečků; kreslicí karton A3, nůžky, křídly, klovatina, úzký štětec, vata, šablona šatů, tužky, obrázek na ukázkou

Motivace: Učitelka vypráví:

„Čertík s vodníkem byly na návštěvě u mlynáře. Chtěli vidět Elišku. Ta právě pekla buchty. Čertík s vodníkem měli buchty moc rádi. Eliška to ví, a tak jim buchty nabídla. Čert s vodníkem se domluvili, že Elišce splní tajné přání. Za buchty dostala Eliška od vodníka kouzelnou šupinu. Může chodit po hladině rybníka, jako začarovaná princezna. Večer se Eliška procházela po hladině rybníka. Měla krásné šaty, které se za měsíčku třpytily jako stříbrné. „Děti, ale vždyť my už máme nakreslenou hladinu rybníka. Chybí nám princezna jen Eliška. Můžeme si ji namalovat.“

Postup výtvarné činnosti:

- děti si připraví na stolek výtvarné pomůcky
- učitelka dá dětem vybrat – nakreslit Elišku, nebo s pomocí šablony vyzdobit její šaty
- děti kreslí postavu Elišky tužkou; obličej a vlasy vybarví křídami
- učitelka má připravený hotový obrázek; ukáže, jak kreslit s klovatinou
- štětcem namočeným do klovatiny kreslí na šaty různé tvary

- po zaschnutí vybarví šaty suchými křídami pomocí vaty (ukázka učitelky)
- můžeme použít i více barev, které do sebe „vetřeme“
- po vybarvení výkresu učitelka vymývá klovatinu pod tekoucí vodou, dokud se nevymyje (starší děti si vymývání klovatiny mohou vyzkoušet samy)
- necháme zaschnout
- děti postavu vystříhají

(Příloha č. 5)

Kulturní poznatky a souvislosti: Seznámíme děti s ilustracemi princezen. Prohlédneme si módní časopisy (šaty - svatební, plesové ...). Rozdíl v oblékání v různých dobách (pravěk, baroko, současnost, atd.).

Další činnosti:

- » **činnost ve třídě:** navlékání korálků pro Elišku; děti si zkoušejí různé kostýmy
- » **pohyb ve třídě:** s dětmi si zatancujeme tak, jak se dříve tančilo na zámku, učitelka předvádí, děti opakují; děti mohou tančit podle vlastní fantazie
- » **pobyt venku:** na procházce hledáme barvy, květiny, uvijeme věneček z kopretin
- » **četba, před spaním:** „Honza a princezna“ („Český Honza“, J. Horák)

Realizace a průběh:

Výtvarná činnost byla pro děti zajímavá. Pro některé děti byl problém nakreslit větší postavu. Když malovaly klovatinou, domnívaly, že to nebudou moc hezké šaty. Vybarvování šatů křídou se některým dětem nelíbilo, že budou od křídý špinaví. Při vymývání klovatiny se zase bály, že obrázek vodou zničí. Vysvětlila jsem dětem, že až obrázek zaschne, bude ten nejkrásnější. Děti neustále sledovaly, jak pozvolna zasychá. Nakonec se dětem moc líbil. Byly spokojené, že Eliška je jako princezna. Tato činnost je časově náročná (vymývání klovatiny z obrázků). Domluvila jsem se s dětmi, že obrázky, které jsme nestihli vymýt, dokončíme odpoledne a druhý den ráno. Touto technikou je vhodnější experimentovat na celé ploše čtvrtky (různé tvary větší velikosti, např. látka na šaty).

11.5 Téma: „Cukrový obrázek pro Elišku“

Cíle:

» rozvoj fantazie při netradiční výtvarné technice

» rozvoj komunikativní dovednosti

Očekávané výstupy:

» experimentovat s barvou

» vyjadřovat fantazii a představivost

Výtvarný úkol:

» „čarovat“ s barvou

» vnímat změny při rozpíjení barvy

Technika: zapouštění barev do vlhkého cukrového podkladu

Organizace a pomůcky: frontální, u stolečků; kreslicí karton, vodové nebo naředěné temperové barvy, štětce, moučkový cukr, voda, kelímky na vodu, ukázka obrázku

Motivace:

„Vodník s čertíkem, jak víte, měli rádi Eliščiny buchty. Ještě více měli rádi cukr, kterým Eliška buchty sypala. Vodník a čertík chtěli Elišce udělat radost. Rozhodli se, že tentokrát budou čarovat kouzelné obrázky a použijí k tomu cukr.“

„Děti, my si to také vyzkoušíme.“

Postup výtvarné činnosti:

- děti si na stůlek připraví výtvarné pomůcky
- uděláme si s dětmi řídký roztok cukru ve vodě
- ukázka učitelky
- děti roztokem zcela pokryjí připravený kreslicí karton
- na mokry karton děti nanášejí různé barvy
- obrázky necháme zaschnout

Pohybová říkanka:

*„Hudry, hudry, dupy, dupy,
čert k nám leze do chalupy.*

*Hudry, hudry, už tu je,
už na okna bubnuje!“*

Kulturní poznatky a souvislosti:

Povídáme si s dětmi o cukru. Jaké druhy cukru děti znají, jaký má tvar, z čeho cukr získáváme, zda je zdravý apod.

Další činnosti:

» říkanka

„Vítr fouká, z výšky sova houká,

víla volá vodníka,

ať vyleze zpod víka.

To je divná směsice – smějeme se velice.“

» pohyb venku:

čertí hrátky: Nošení pytle přes rameno – pytel je naplněn papírovými koulemi; hod pytlem do dálky; hod bramborou do kruhu (kbelíku); trhání novinových proužků, jak dlouhý řetěz se nám podaří. hastrmanské hrátky: přenášení vody lžící do sklenice, chytání rybiček za pomoci magnetu; vodníkovy pentle: v prostoru jsou rozmístěny pentle, děti vyhledávají barvy

Realizace a průběh:

Práce s cukrem byla pro děti zajímavou výtvarnou činností. Při sypání cukru do vody děti nastavovaly dlaně a chtěly cukr ochutnávat. Domluvili jsme se, že po skončení výtvarné činnosti ochutnáme, jak je cukr sladký. Při výtvarné činnosti jsem musela děti pobízet k rychlejší kresbě. Cukrový nátěr by zaschnul a nemohly by do ztvrdlého nátěru nanášet barvy. Práce se dětem dařila a měly radost z vyrobeného dárečku pro Elišku. Cukrové obrázky jsme si pověsili na nástěnku. Projekt byl zaměřen na pohádku, kterou děti dobře znaly. Při práci si povídaly mezi sebou, co dělaly postavy v pohádce a také o tom, co se dětem v pohádce líbilo. V tomto projektu jsem se snažila pracovat s dětmi i netradiční technikou. I přes drobné problémy se nám podařilo vše dobře zvládnout. Výsledky této výtvarné činnosti jsme vystavili na nástěnky, aby je mohli vidět i rodiče.

12. Výtvarný projekt – „Barevný podzim“

Předpokládaná časová délka projektu: 5 dní

Výtvarné činnosti v jednotlivých dnech: body-art – otisk ruky; malba temperou a kresba tuší; práce s látkou a dokreslení detailů; otisk kukuřicí a kresba tuší; volná technika (hračka)

12.1 Téma: „ Malé rybičky v rybníku“

Cíle:

- » seznámit s výtvarnou technikou body-art
- » rozvoj jemné motoriky

Očekávané výstupy:

- » seznámení s výtvarnou technikou
- » rozvíjení fantazie při výtvarné činnosti

Výtvarný úkol: rozvíjet schopnosti tvořit atypickým výtvarným nástrojem; otisk ruky

Technika: body-art – otisk ruky

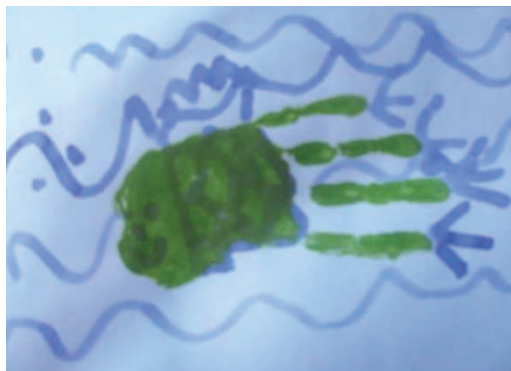
Organizace a pomůcky: frontální, u stolečků; barevný papír (modrý A5), zelená prstová barva (tónovací, temperová barva), modrá tuš, vatové tyčinky

Motivace:

S dětmi jsme se byli podívat na výlovu rybníka. Společně si povídáme, co všechno jsme viděli. Připomeneme si: „ Na podzim rybáři vypouštějí rybník, ve kterém chovají kapry, ale i jiné ryby. Rybáři se o ryby v rybníku starají. Když nastane čas výlovu, vypustí rybník, ale nesmí z rybníku vypustit všechnu vodu, aby ryby mohly dýchat a trochu plavat. Potom rozhodí sítě. Když už mají natažené sítě, zavolají „Petrův zdar!“ a ryby v sítích vytahují do kádí. Vyberou ze sítí ty velké a malé vrátí zpátky do rybníka. Diskutujeme, kde mohou velké a malé ryby plavat (rybník, potok, moře).

Postup výtvarné činnosti:

- děti si připravují na stolek výtvarné pomůcky
- natřeme štětcem ruku zelenou barvou (bez palce) připomíná tělo ryby
- otisknou ji na modrý papír

- nechají „rybu“ zaschnout a umyjí si ruce
- připraví si vatové tyčinky, tuše
- namáčejí vatovou tyčinku do tuše, tvoří šupiny, oko, tlamičku, bublinky

Pohybová říkanka:

„Hlava, tělo, ploutvička,

vodou pluje rybička.

Na těle má šupinky,

z pusy pouští bublinky.

Rybáři ji nechytí,

na prut, ani do sítí.“

Kulturní poznatky a souvislosti:

Seznámíme děti s výtvarnou technikou body-art (tělové umění). Mezi nejznámější umělce body-artu patří Yves Klein nebo Uwe Poth, z českých umělců Rudolf Němec.

Další činnosti:

» **písnička:** „Rybička maličká po Dunaji plave.“ (orffovy nástroje)

» **pobyt venku:** procházka k rybníku, pozorování vodní hladiny, povídáme si o rybníku, kdo v něm žije, o vodních rostlinách...

Četba před spaním: „Nespokojená rybka“ („Pohádkový dědeček“, Z. Miler)

Realizace a průběh:

Výtvarná činnost byla pro některé děti velkým překvapením. Několika dětem trvalo delší dobu, než si začaly natírat barvu na ruku. Nejdříve sledovaly ostatní děti, jak ta jejich ruka bude vypadat. Chlapci se pustili do natírání hned a měli velikou radost, jak jsou „špinaví.“ Někteří si chtěli okamžitě natírat i druhou ruku. Vysvětlila jsem jim, že by si nemohli přidršet papír, na který budou dělat otisk. Děti, které sledovaly ostatní, překonaly strach a začaly si ruku natírat také. Měly velkou radost, jak se jim rybička povedla.

12.2 Téma: „Kapři plavou v rybníku“

Cíle:

- » rozvoj poznávání různých druhů ryb
- » rozvoj a zdokonalování technických dovedností – stříhání

Očekávané výstupy:

- » osvojení si poznatků o rybách

» rozvíjení výtvarných a pracovních dovedností

Výtvarný úkol: zdokonalovat technické výtvarné dovednosti při práci se šablonou (obkreslení, stříhání)

Technika: kresba tuší, malba temperou

Organizace a pomůcky: frontální, u stolků; šablona kapra, nůžky, kreslicí karton A4, temperová barva – zelená, černá tuš

Motivace:

Řekneme dětem říkanku:

„Jedna, dvě tři,

to jsou kapři

Malý kapřík, větší kapřík

a největší kapřík je pořádný“

(říkanku zkusí děti doplnit slovem „kapr“)

Mám připravenou modrou látku, která představuje „rybník.“ S dětmi si připomeneme, výlov rybníka. Klademe otázky: „Kam rybáři odváží kapry? Je malým rybkám smutno v rybníku, co si asi povídají, nebojí se?“

Učitelka: „Včera jsme vytvořili rybky, co zůstali v rybníku a můžeme je dát, do našeho připraveného rybníka. Aby nebylo rybkám smutno, uděláme kapry a přidáme je k nim.“

Postup výtvarné činnosti:

- ráno obkreslíme šablonu kapra, vystříháme a nabarvíme zelenou barvou
- menším dětem máme připravené vystříhnuté šablony, nebo jim mohou pomáhat starší děti
- na zaschlou plochu děti dokreslí tuší

šupiny a oko

S dětmi si zacvičíme s pohybovou říkankou:

„Šli jsme kolem rybníka a viděli kapříka.

Šupiny on pestré měl a ve vodě dováděl,

Byl stejný jako nakreslená ryba, která se na mne okem dívá.“

Kulturní poznatky a souvislosti:

Prohlédneme si s dětmi ilustrace od J. Kudláčka, M. Walterové, J. Lady, Z. Milera; encyklopedie a knihy o rybách.

Další činnosti:

» logopedická říkanka:

„Plave kapr v kapradí, pranic mu to nevadí.“

„Líně plave, líně pije, je to kapr z tramtárie.“

» pobyt venku: pohybová hra – „Rybičky, rybičky, rybáři jedou.“

» četba, před spaním: „*O kapru Vénovi*“ („Svatba v rybníce“, B. Říha) Knihu čteme v průběhu projektu

Realizace a průběh:

Touto výtvarnou činností jsem se zaměřila na technickou dovednost dětí, vystřihování obrysů kapra. Zjistila jsem, že mladší děti neumí manipulovat s papírem a současně s nůžkami. Ukazovala jsem jim, jakým způsobem si papír přidrží, a jak si pomohou při vystřihování. Pro zdokonalení této techniky se budu zabývat s dětmi vystřihováním tvarů. Z počátku děti budou vystřihovat čtverce, obdélníky, trojúhelníky, kolečka.

Děti si povídaly, kdo už viděl výlov rybníka. Anička, která ještě nechodila do školy v době výlovu rybníka, mi položila otázku: „Vy už jste byla u výlovu?“ Než jsem stačila odpovědět, František už Aničce povídal: „My už jsme se byli všichni podívat, šli jsme s paní učitelkou. Ale můj strejda je rybář a byl jsem s ním, ale ne tady, tady jsou malé rybníky. Já byl u toho největšího a viděl jsem velkého sumce.“ Znázorňoval jeho velikost a také, že rybáři museli mít rukavice, aby je nepokousal, protože má ostré zuby. K Aničce se postupně přidávaly i ostatní děti a napjatě poslouchaly.

12.3 Téma: „Rybička pro kamaráda“

Cíle:

- » rozvoj spolupráce ve dvojici
- » rozvoj komunikativní schopnosti
- » posílit radost z dárku pro kamaráda
- » rozvoj posílení prosociálního chování

Očekávané výstupy:

- » rozvíjení prosociálního chování

» prožívání radosti z výroby rybičky pro kamaráda

» rozvíjení spolupráce a komunikace

Výtvarný úkol: rozvíjet tvůrčí přístup k méně obvyklým materiálům

Technika: práce s látkou, dokreslení detailů

Organizace a pomůcky: u stolečků, na zemi ve dvojicích (podle počtu dětí); zbytky látek (obdélník, z jedné strany zastříhnutý do špičky, není nutné); zbytky čtvrtek, červený papír, pastelky, fixy, lepidlo, kousky provázků.

Motivace:

Vedeme rozhovor, jak jsme si přidali do našeho rybníka kapry a jestli budou kamarádi. Klademe otázky, jaké mají kamarády a zda jim také pomáhají, když potřebují jejich pomoc. Povídáme si s dětmi, jakou mají radost, když dostanou dárek, ale také, o tom, že je ještě větší radost, když někomu, koho máme rádi, dárek uděláme.

Postup výtvarné činnosti:

- děti se samy rozdělí do dvojic
- připravují si na stolek výtvarné pomůcky
- děti si vybírají látku, ze které chtějí dárek tvořit
- navzájem si pomáhají tvarovat rybku
- látku stahují provázkem v místě, kde začíná u ryby ocasní ploutev
- v přední části děti stahují kousek látky a vznikne „tlamička“ (učitelka radí dětem)
- nakreslí oko a vystříhují ho, nalepí na látku v místě, kde ryba oko má

Pohybová říkanka:

(cvičíme s látkovou rybou)

*„Plave rybka v rybníce
penízků má tisíce.*

*Dívá se, jak slunko svítí,
zachce se jí za ním jítí,
Vyskočila do vzduchu,
šup a už je na suchu.“*

Kulturní poznatky a souvislosti:

Vyprávíme dětem, s jakými hračkami si děti dříve hrály; povídáme si s dětmi, co všechno můžeme z látky vytvořit; klademe otázky, např. kdo má doma hračku z látky?

Další činnosti:

předmatické představy: hra s látkovou rybou – postavíme se před rybu, za rybu, vedle ryby, vpravo, vlevo, položíme rybu na židli, pod židli atd.

pohyb venku: procházka k rybníku; povídáme si s dětmi o čistotě vody v rybníku, co by se stalo, kdyby byl znečištěný

Realizace a průběh:

Při tvorbě látkové rybičky jsem se domnívala, že tato práce nebude klást velké nároky. Při vytváření ocasní ploutve, kde se stahovala větší část látky, neměly děti při svazování problém, ale při vytváření „tlamičky“ nemohly uchopit kousek látky na stažení provázkem. Menším dětem dělal problém udržet malý kousek látky. Ukazovala jsem jim, jakým způsobem mají látku držet.

Tvoření látkové rybičky se dětem líbilo. Smály se, když měly širší pruh látky a jejich rybička byla tlustá. Přirovnávaly ji ke kapříku Vénovi. Srovnávaly velikosti i šířky rybek. Chlapec, který má strýce rybáře, mě požádal o velký kus látky. Chtěl udělat strýčkovi radost a vytvořit velkého sumce. Nakonec všechny děti vyráběly malé dárky „rybičky pro rodiče.“ Měly velkou radost, jak je překvapí.

12.4 Téma: „Ryby, rybky, rybičky, plavou do naší školičky“**Cíle:**

- » seznámení s netradičním otiskem
- » rozvoj jemné motoriky

Očekávané výstupy:

- » vnímat činnost s přírodním materiálem
- » zvládat jemnou motoriku

Výtvarný úkol: rozvíjet fantazii při kresbě ryby

Technika: otisk kukuřicí, kresba ryby

Organizace a pomůcky: frontální, u stolků; vyloupané klasy kukuřice, zelená tempera, štětce, modrá tuš, vatové tyčinky, kreslicí karton A5

Motivace:

Pohybová chvilka:

Pluji sem a tam, (úklony stranou)
těžko všechny spočítám. (naznačit počítání)

<i>Kapr patří do rybníka,</i>	(naznačit plavání)
<i>pstruh má rád, když voda stříká.</i>	(dřepy)
<i>Štika čeká nehnutě,</i>	(děti stojí jako sochy)
<i>láká, pojd' blíž..., kousnu tě!</i>	(naznačujeme vábení)
<i>Sumce zdobí dlouhé vousy,</i>	(naznačit vousy)
<i>na koho si zuby brousí?</i>	(dle fantazie brousíme zuby)
<i>Lín, ten vůbec není líný,</i>	(protáhneme se)
<i>prohání se pod lekníny. “</i>	(běh)

Povídáme si o rybách.

Postup výtvarné činnosti:

- děti si připraví na stolek výtvarné pomůcky
- zelenou barvou natřeme štětcem vyloupané klasy z kukuřice
- na kreslicí karton otiskujeme barvu z klasu válením po celé ploše; tvoří „šupiny“
- po zaschnutí barvy, kreslíme v ploše „rybičky“ vatovou tyčinkou namočenou do tuše (Příloha č. 6)

Kulturní poznatky a souvislosti:

Prohlédneme si s dětmi encyklopedii o rybách; zkusíme najít nejmenší a největší rybu; v potoce, v řece, v rybníku, v moři, v oceánu.

Další činnosti:

- » **činnost:** skládání lodiček z papíru
- » **hra:** výlov geometrických tvarů – dítě má zavázané oči, vyloví geometrický tvar a podle hmatu ho pojmenuje. Mladší děti nemají zavázané oči a tvary hledají
- » **pobyt venku:** pohybová říkanka:

„Plavala v rybníce rybička, byla stříbrná celička.

Kroutila přitom hubičkou, obracela ploutvičkou.

Plavala ona tam a sem, napříč celým rybníkem.

A když doplula na konec, zazvonila na zvonec. “

Realizace a průběh:

Kresba do plochy kreslicího papíru, byla zajímavou tvořivou činností. Rozvíjela se představivost a fantazie. Děti měly možnost znázornit svůj vlastní projev kresby. Pokračovaly v odpoledních hodinách. Dala jsem dětem různé kamínky, knoflíky škeble, aby z nich sestavovaly rybičky. Přišly za mnou děti, jestli si mohou škeble lepit na

šablony, které mi zbyly. Vznikla krásná koláž ryb, která by také mohla být zařazená do výtvarného projektu. Byla to pěkná improvizace dětí.

Děti byly nadšené obrázky, které vytvořily. Říkaly, že udělaly kouzelnou rybičku pro maminku a tatínka.

(Příloha č. 7)

12.5 Téma: „Hrajeme si na rybáře“

Cíle:

- » rozvoj trpělivosti a dovednosti
- » rozvoj prosociálního chování

Očekávané výstupy:

- » spolupracovat s ostatními
- » vyjadřování představivosti a fantazie

Výtvarný úkol:

- » vytvořit hračku pro radost ze hry
- » vyjadřovat se samostatně při výtvarné činnosti

Technika: volná technika

Organizace a pomůcky: individuální, u stolku; kruhy z tvrdého kartonu, čtvrtky, pastelky, třpytky, dřívka, provázek, lepidlo, nůžky, děrovačka, zbytky barevného papíru krepový papír, vodové a temperové barvy

Motivace:

Připravíme pro děti 14 látkových rybiček, rozložíme je tak, aby je všechny děti viděly. Podle říkanky jednotlivě zkoušíme rybičky odebrat. S mladšími dětmi počítáme a ukazujeme, kolik rybiček musí odebrat.

Říkáme text básně Rybolov K. Benetky:

„Na řece u pěti lip chytil rybář čtrnáct ryb.

Dvě ryby mu uplaval, dvě mu kmotry lišky vzaly,

jednu rybu odnes medvěd, zbylo mu jich tedy devět.

Dvě ryby dal dvěma dědům, zbylo mu jich tedy sedm.

Dvě mu ale kocour sněd, zbylo mu jich tedy pět.

Jednu nechal na talíři, pak mu zbyly jenom čtyři.

Čtyři ryby odnes pes. Kolik si jich domů nes? “

Postup výtvarné činnosti:

Rozdáme ráno kolečka z pevného kartonu, které děti položí na kreslicí karton a obkreslí kolečko. Ke kolečku ryby nakreslí ploutve. Uvnitř kolečka, proti ocasní ploutvi, nakreslí tlamičku.

- děti vystřihují nakreslenou rybu
- podle své fantazie rybu vybarvují a dozdobí; muchláním papíru, třpytkami, barevným papírem
- po konečné úpravě, nalepují rybu na tvrdý karton
- „děrovačkou“ vyrazíme díрку v tlamičce – učitelka
- děti přivazují provázek do tlamičky
- druhý konec provázku přivážeme na tyčku (klacík) a namotáme (délka provázku je libovolná)

(Příloha č. 8)

Kulturní poznatky a souvislosti:

Povídáme si s dětmi o hračkách, které si mohou udělat samy, o radosti z vlastní vyrobené hračky. Děti jmenují své nejoblíbenější hračky.

Další činnosti:

» **hra:** z lana utvoříme kruh (rybník), do rybníku dáme několik věcí (rybu, kámen, škebli, botu aj.) děti si věci asi dvě minuty prohlížejí a pak učitelka rybník přikryje a děti si vzpomínají, co bylo v rybníce. Odkryjeme rybník a zkontrolujeme, jestli si děti vzpomněly na všechny věci. Znovu přikryjeme, zeptáme se dětí, co do rybníka nepatří.

» **pohybová chvílka:**

„Dobré ráno, dobrý den, s čím pak si dnes zahrajem?“

Nebudem si dneska hrát, budeme si povídat.

Řeka, potok, rybníček, kdo tam žije, vodníček?

Ne, ne, děti, chybička, štika, kapr, bělička.

Za rybníkem na hrázi, čáp se pyšně prochází.

Žabky před ním utíkají, kampak se jen schovávají?

Tak se usad' na židličku, vše se dozvíš za chvíličku.“

» **pobyt venku:** cvičení:

- žába-poskoky ve dřepu s oporou paže, čáp – stoj na jedné noze
- divoká kachna- chůze ve dřepu, labutě- upažit, lehký běh

Realizace a průběh:

Do této výtvarné činnosti se děti pustily s velkým elánem. Věděly, že po skončení výtvarné činnosti si budou s rybičkami hrát. Vzájemně si pomáhaly, ale také se dohadovaly, kdo bude při chytání ryb nejrychlejší. Děvčatům se líbilo zdobení třpytkami. Kluci se snažili zhotovit rybu co nejrychleji, aby si s ní už mohli hrát.

V projektu jsem se snažila, s dětmi vytvořit rybu v mnoha podobách a z různého materiálu, různým způsobem. Dětem se projekt líbil. Z výtvarné techniky je zaujala látková ryba a ryba jako hračka. Ve volné hře si na konci projektu děti postavily z molitanových kostek loď. Z našeho rybníku se stalo náhle moře. Okolo lodi jsme měli naše vytvořené ryby. Látkové ryby jsme si ještě dotvořili. Tyto ryby se dělají rychle a tak se moře mohlo naplnit spoustou ryb. Měla jsem obavu, zda děti zaujme projekt jednoho námětu v různých provedeních. Zjistila jsem, že vhodnou motivací a nadšením ze strany učitelky toho lze dosáhnout. Na tento projekt se mohou navázat další projekty (moře, námořníci...). Projekt je časově a organizačně náročný, ale stojí to za to vidět děti, jak se těší z hotového výrobku.

Obrázky jsme si pověsili na nástěnku, fotografie z projektu jsem pověsila s dětmi na obecní nástěnku.

13. Výtvarný projekt – „Zimní snění“

Předpokládaná časová délka projektu: 9 dní

Výtvarné činnosti v jednotlivých dnech: prostorová tvorba (pec); rezerváž zmizíkem (papírové kachle na pec); rozfoukávání barvy, koláž; kresba křídovou pastou na sklo; kreslení barevnou vodou do sněhu; otisk provázkem; výroba svíčky; keramický svícínek; lampička z odpadového materiálu.

13.1 Téma: „Na peci je teploučko“

Cíle:

- » objevovat věci, které byly dříve pro lidi nezbytné
- » rozvoj spolupráce v kolektivu

Očekávané výstupy:

- » komunikace a spolupráce s druhým
- » přijímání a dodržování pravidel při výtvarné činnosti
- » poznávání důležitosti a funkčnosti věcí

Výtvarný úkol:

- » vnímat celek a jeho části

Technika: malba temperovými barvami – prostorová tvorba

Organizace a pomůcky: ve třídě na zemi, frontální; větší lepenkové krabice, temperové barvy, široké štětce, misky na barvu a vodu, černý karton, nůžky, lepidlo Herkules

Motivace: Přečteme dětem pohádku o líném Honzovi, který se rád válel na peci. Příklady otázek: „Děti, jak se vám pohádka líbila? Už jste někdy viděly opravdovou pec? Jak taková pec asi vypadá?“

Ukážeme dětem obrázky pecí z pohádek a vysvětlíme rozdíl mezi pecí a kamny (pec má prostor na ležení). Povídáme si, jaké pece máme v dnešní době (pec na pizzu, pec na chleba atd.).

Postup výtvarné činnosti:

- dvě velké lepenkové krabice položíme na igelit
- děti si rozdělíme do skupinek a každá skupinka natírá část strany krabic hnědou barvou
- u obou krabic se horní strana natře černou barvou

- máme připravena dvířka z černého kartonu (připraví učitelka)
- nakonec krabice společně slepíme a dvířka přilepíme na krabice

Zkusíme si, říkanku s pohybem:

*„Holky lezou za kamna,
že je zima náramná,
ale správný chlapec
nepoleze za pec.“*

Kulturní poznatky a souvislosti:

Seznámíme děti s tím, jak byla pec důležitá v době, kdy ještě nebylo jiné topení. Doplňujeme, jaká máme další topná zařízení. Prohlížíme si tematické obrázky J. Lady. Připomeneme si např. večerníček „Jája a Pája,“ jak kluci skáčou z pece rovnou do kalhot.

Další činnosti:

- » **písnička:** „Pec nám spadla“
- » **říkanka s pohybem:** „*Povídám, povídám pohádku, že pes přeskočil hromádku.*“
- » **hra:** dítě, ukazuje pantomimou povolání a ostatní děti se snaží uhodnout
- » **pobyt venku:** hry na sněhu (ukázka sněhové cihly; do hranaté umělé krabičky dáme sních, upěchujeme a vyklopíme)
- » **četba, před spaním:** „Matýsek a vlk“ („Pohádkový dědeček“, E. Petiška)

Realizace a průběh:

Děti si vzájemně pomáhaly. Občas se nemohly dohodnout, kdo kde bude natírat, ale nakonec se vždy dohodly. Při natírání Kubík prohlásil: „*Jsem jako táta, když mi maloval pokoj a já jsem mu pomáhal. Měl jsem na hlavě papírovou čepici.*“ Kubíka jsem za nápad pochválila. Domluvila jsem se s dětmi a při jejich činnosti jsem složila pro ně papírové čepice z novin. Bylo to náročné i přesto, že ten den bylo ve třídě jen 12 dětí. Děti byly nadšené. Hrály si na malíře pokojů. Pro děti by bylo zajímavé natírat barvu i malířskými válečky. Tato možnost mě napadla až po prohlášení Kubíka, že jeho tatínek maloval pokoj. Děti při výtvarné činnosti mohou inspirovat i učitelku. Reakce dětí v průběhu dne: Anička: „Maminka má malou pec v kuchyni a peče tam chleba. Je moc dobrý.“ Toník: „Já jsem byl s taťkou na pizze. Byla tam velká pec, do ní pán dával pizzu na takový velký vařeče.“ František: „Já pizzu nejím, mám rád špagety.“

Učitelka: „Co myslíte, jak bychom si takovou pec mohli postavit?“

Děti: „Třeba z dřevěných kostek.“ „Nebo z lega.“ „Jé, tam jsou krabice, u stolu paní učitelky, to by šlo taky.“

13.2 Téma: „Zdobíme pec“

Cíle:

- » rozvoj představivosti a fantazie
- » rozvoj prostorového tvoření

Očekávané výstupy:

- » vnímání celku a jeho částí
- » vytvoření předmětů jednoduchým postupem
- » prožívání radosti z činností a z překvapení

Výtvarný úkol:

- » poznávat novou výtvarnou techniku
- » vytvořit zimní motiv na papírové kachle
- » rozvíjet výtvarnou citlivost pro vztah části k celku

Technika: rezerváž zmizíkem

Organizace a pomůcky: frontální, u stolečků; kreslicí karton ve tvaru čtverce, zmizíky, modrý inkoust, široké štětce, lepidlo

Motivace:

„Včera jsme si postavili pec, ale něco jí chybí. Jestli pak víte, co? Napovím, vám. Pec se někdy zdobila kachli.“ Vysvětlíme dětem slovo kachel, kachlík. Prohlížíme fotografie místností zámků, kde jsou vyfotografována kachlová kamna a ukázky kachlíků. Děti si prohlížejí kachle; mají možnost volné komunikace. Učitelka: „Dnes si podobné kachle vyrobíme z papíru. K tomu nám pomůže kouzelná tužka, se kterou budeme na kachlích čarovat zimní obrázky.“

Postup výtvarné činnosti:

- ráno natřeme kreslicí karton modrým inkoustem (kachlík)
- na zaschlou plochu kreslíme zmizíkem zimní motivy
- vytvořené kachlíky děti potřou lepidlem a přilepí na namalované krabice pece

Pohybová chvilka:

„Ležím, ležím, odpočívám, jen tak na mraky se dívám.

Spočítám je rychle hned: Jedna, dva tři, čtyři, pět.

Ležím, ležím, žádný spěch, umím to i na zádech.

Spočítám je rychle hned: Jedna, dva, tři, čtyři, pět. Děti, vyskočte, rychle se zatočte!“

Kulturní poznatky a souvislosti:

Seznámíme děti s dekorativními vzory na kachlích. Ukážeme kachle na fotografiích z katalogů, ze zámků, popřípadě skutečný kachel. Můžeme si povídat i o ozdobných dlaždičkách, s kterými se děti setkávají častěji.

Další činnosti:

» říkanka s pohybem:

„Na poli mandel, doma dva,

za pecí dětí hromada.

Máma je shání lopatou:

„Běžte si, děti, za tátou!“ (říkadlo z Moravy)

» vyhledávání geometrických tvarů v prostoru třídy

» pobyt venku: krmíme a pozorujeme ptáčky dalekohledem, kreslení do sněhu

» básnička – „Vzkaz do sněhu“

„Nožičky ptáků do sněhu, napsaly spoustu příběhů,

o tom, jak v mrazu najít chtějí, zrnko či drobek pod závějí.

Tak přečti si ten ptačí vzkaz, a dokud bude sníh a mráz,

chod' jako pohádkový skřítek sypat všem ptáčkům do krmítek.“

» četba, před spaním: „O nenasytném vrabci“ („Pohádkový dědeček“, E. Petiška)

Realizace a průběh:

Dětem se líbila „kouzelná“ tužka, která „pojídá“ inkoust. Některým dětem se nelíbilo, že mají od inkoustu ruce. Nedokázaly ho z rukou smýt. Poradila jsem jim, ať si na pomoc vezmou kouzelnou tužku a řeknou tajné zaklínadlo: „Čarovná tužičko, pomoz mi maličko, možná i víc, ať na rukách už nemám vůbec nic.“ Inkoust z rukou zmizí. Dbala jsem na to, aby si řádně umyly ruce mýdlem (zkontrolovala jsem). Byly překvapeny, že inkoust zmizel. Děti si lehly okolo pece a po zdařilém díle odpočívaly. Předváděly líného Honzu z pohádky. Dívky požádaly chlapce o pomoc při stěhování pece do dětské kuchyňky. Slíbily, že jim upečou chleba a něco dobrého uvaří. Výtvarná činnost a stavba pece zaujala i mladší děti, ale nejvíce, se jim líbilo předvádět líného Honzu. Povalovaly se po zemi a říkaly, že takhle budou ležet celý den. Starší děti se smály a ptaly se jich, co budou dělat, až přijde maminka a přijde čas oběda. Vstali až za pomoci říkanky.

13.3 Téma: „Zimní čarování se skřítkem Mrazíkem“

Cíle:

- » rozvoj výtvarného vnímání přírodních jevů
- » rozvoj technických dovedností (lepení, stříhání)

Očekávané výstupy:

- » vnímání přírodních jevů kolem nás
- » experimentování s barvou
- » zdokonalování pracovní dovednosti

Výtvarný úkol:

- » pokusit se vykouzlit obrázky na okna jako skřítek Mrazík
- » zdokonalovat dovednosti s papírem – stříhání, lepení

Technika: rozfoukávání barvy, koláž

Organizace a pomůcky: frontální, u stolečků; brčka, modrá tuš, barevný papír, čtvrtky A5, kapátko

Motivace:

Pohybová říkanka:

„Mráz, mráz, mráz,	(tleskání)
letí kolem nás.	(kroužíme pažemi)
Mráz, mráz, mráz,	(tleskání)
maluje obraz.	(napodobujeme kreslení)
Zamrzly loužičky,	(špičkou nohy ťukáme o zem)
zebou nás nožičky.	(poskoky na místě)
Mráz, mráz, mráz	(tleskání)
všude kolem nás.“	(kroužíme pažemi)

Po cvičení si s dětmi lehneme k peci, zavřeme oči a posloucháme pohádku. Učitelka vypráví: „Jednoho dne k nám přišel skřítek Mrazík a začal čarovat. Dotknul se vodní hladiny a ta se rázem proměnila v zrcadlo. To aby se mohla paní Zima na sebe dívat. Mrazík čaroval dál. Větve stromů ozdobil zářivými bodlinami jinovatky. Bodlinky při sluníčku krásně zářily. A co umí Mrazík vyčarovat nejlépe? Na oknech domů vykouzlit čarovné zimní květy. Každý květ byl jiný.“

Ve škole hledáme začarované okno. Když okno „nenajdeme,“ můžeme dětem ukázat fotografie zamrzlých oken. Učitelka: „Děti, pokusíme se kouzlit jako Mrazík?“

Postup výtvarné činnosti:

- děti si rozdají čtvrtky a brčka
- učitelka udělá na čtvrtky modrou kaňku kapátkem a ukáže, jak rozfoukat barvu
- děti rozfoukávají skvrnu na kreslicí karton A5
- nastříhají si proužky z barevného papíru na okenní rámy
- nastříhané proužky nalepují na čtvrtku s kouzelnými květy
- okenní rámy se upraví zastřížením, podle velikosti obrázku. Okna pověsíme s dětmi na nástěnku, s odůvodněním, že skřítek uvidí, jak i děti umějí hezky malovat a bude mít z našich oken určitě radost.

Kulturní poznatky a souvislosti:

Seznámíme děti s typickými znaky zimy (sníh, led, umělý led, - rozdíl, zimní sporty).

Další činnosti:

- » **experimenty s ledem:** barevný led (potravinářská barva, tvořítka na led, jak mrzne voda za oknem, tání ledu)
- » **pobyt venku:** hledáme okna, kde Mrazík čaroval, pozorujeme účinky mrazu: voda v rybníce
- » **četba před spaním:** „Chaloupka pod sněhem“, E. Stanev („Alena Ladová dětem“)

Realizace a průběh:

Děti byly překvapeny, kam barva při foukání „cestovala.“ Zkoušely různým způsobem při foukání držet polohu brčka. První měla rozfouknutou kaňku Adélka a hned volala, jestli jí udělám další. Adélce jsem nabídla, jestli si nechce udělat „kaňku“ sama. Nakonec si kaňku vyzkoušely všechny děti. Výtvarná činnost byla i vhodnou relaxací; děti se uvolnily, radily si navzájem, jak kaňku nejlépe rozfouknout, jak otáčet čtvrtku, uvědomily si také, že se musí nadýchnout a foukat tak, aby se kapka rozletěla do všech stran. Při stříhání proužků a lepení si děti navzájem pomáhaly. Odpoledne jsme společně přilepili okna pro Mrazíka na okna naší školy. Obrázky na oknech nebyly jen pro skřítku, ale také zaujaly rodiče a kolemjdoucí.

13.4 Téma: „Překvapení pro skřítko Mrazíka“

Cíle:

- » rozvoj respektování druhého při činnosti
- » rozvoj výtvarné fantazie a představivosti při zobrazení zimní krajiny
- » rozvoj spolupráce s ostatními dětmi a učitelkou

Očekávané výstupy:

- » spolupráce s ostatními dětmi
- » vyjadřování nápadů dětí při výtvarné činnosti

Výtvarný úkol:

- » seznámit s neobvyklým výtvarným materiálem
- » rozvíjet schopnost komunikovat a tvořit spolu s kamarádem

Technika: kresba na sklo křídovou pastou

Organizace a pomůcky: ve třídě u oken, skupinová; bílé křídly na tabuli, igelitový sáček, váleček na těsto, sklenice, štětce, mycí houbičky, vodu, tabulky plexiskla (eurodesky), misky na směs; **příprava kreslicí směsi:** v igelitovém sáčku rozdrtíme křídly (např. pomocí válečku na těsto, můžeme je nastrouhat na struhadle, rozdrtit v mixeru); směs („moučku“) nasypeme do sklenice a zalijeme vodou; směs si připravíme předem (asi 1 hod.), před vlastním kreslením na sklo; dobře promícháme, aby vznikla hustá pasta; v případě, že bude směs stékat ze skla, přidáme více moučky; směs mohou připravovat i předškoláci

Motivace

Učitelka vypráví:

„Jednou Mrazík po kouzlení květů na okna usnul. Maloval celou noc a byl unavený. Zdál se mu krásný sen. Dokázal vyčarovat kouzelné obrázky ve všech oknech. Někdy se mu to i nepodaří.“ Vysvětlíme dětem, že kresba na oknech vzniká za pomoci tepla v místnosti a velkého mrazu venku. „Včera jste ukázali Mrazíkovi, jak umíte malovat okna vy. Ale dnes mám překvapení pro vás, ale i pro spinkajícího Mrazíka. Překvapíme Mrazíka přímo v naší škole a nakreslíme obrázky na naše okna dříve, než se probudí“.

Postup výtvarné činnosti:

Učitelka tuto činnost musí organizačně přizpůsobit podmínkám školy (počet a věk dětí, přístup k oknům, v jaké výšce máme okna, velikost oken atd.)

- děti rozdělíme do skupinek (děti předškolního věku kreslí na jedno okno samy, druhé okno kreslí mladší děti s učitelkou, mokrou houbou můžeme smazat, co se nám nepovedlo)
- ostatní děti kreslí u stolečků na tabulky plexiskla nebo na eurodesky
- mladší děti mají možnost si hrát na koberci
- děti se u oken střídají.

Pohybová chvilka:

„Na zamrzlé ulici, hrají si dva mrazíci.

Jeden hopsá v závějích, pořád jenom mrazí sníh a ten druhý štípe děti pěkně ve tvářích.

Teď k nim letí ještě třetí a má velký spěch.

Cestou z mrazíkovských jeslí kreslí bílou křídou zmrzlé květy na oknech.“

Kulturní poznatky a souvislosti:

Prohlédneme si s dětmi ilustrace s motivy zimní přírody. (příklad – obrázky J. Lady)

Další činnosti:

» **řikanka:** „Mrazík“

„Mrazík cení zoubky, chtěl by do chaloupky.

Co dovede, to my víme, dovnitř si ho nepustíme.

Ať maluje pěkně venku, bílé květy na okénku.“

» **ptáme** se dětí, jaký je rozdíl mezi zimou a létem. Zda se stejně oblékáme po celý rok, nebo máme jiné oblečení na zimní počasí a letní počasí. Máme připravené různé oblečení a děti vybírají, které si obléknou v létě a které v zimě.

» **řikanka při oblékání:**

„Zima nám sníh nadělila, všechno kolem bílé je.

Kdo je dobře oblečený, ze sněhu se raduje.

Na ruce jsou rukavice, na nohy jsou botičky.

Na hlavičky patří čapky, na tělíčka bundičky.“

» **pobyt venku** – procházka do lesa (pozorování zvířátek, dalekohled)

» **četba před spaním** – „Jak zvířátka našla domov“, D. Hilarová („Alena Ladová dětem“)

Realizace a průběh:

Děti se na mě dívaly a kroutily hlavou. Amálka: „A to doopravdy?“ Anička: „Doopravdy budeme malovat na okna? Maminka se zlobí, když má Janička upatlané ručičky a sahá na okna, že je bude muset zase umýt.“ Ujistila jsem děti, že opravdu budeme malovat na okna. Výtvarná činnost se velmi podařila. Děti práce zaujala. Bylo to pro ně něco neobvyklého. Některé děti se ve skupince při kresbě na okno nemohly domluvit. Bylo zajímavé děti při této diskusi pozorovat, jak asi tuto situaci vyřeší bez mé pomoci. Nakonec to zvládly. Výtvarná činnost byla pro děti možností větší spolupráce, ale také vzájemného respektování názoru toho druhého. Je časově náročná při větším počtu dětí (pracovala jsem s 16 dětmi). Mladší děti u této výtvarné činnosti vydržely kratší dobu. Hrály si na koberci. Ve výtvarné činnosti jsme pokračovali odpoledne. Děti chtěly opravit některé detaily. Přišla za mnou Anička s dotazem, zda jí maminka dovolí malovat na okno, když se jí budou obrázky líbit.“ Odpověděla jsem: „Aničko, když mamince slíbíš, že to okno potom pomůžeš umýt, tak snad ano.“ Při příchodu rodičů děti nenápadně sledovaly, jestli si oken všimnou. Měly velkou radost, když je rodiče pochválili.

13.5 Téma: „Kouzelné překvapení pro skřítku Snížka“

Cíle:

- » rozvoj obohacení poznatků o zimní přírodě
- » experimentovat s barvou
- » rozvoj orientace v prostoru

Očekávané výstupy:

- » rozvíjení vlastní schopnosti, tvořivosti a fantazie
- » pohybování se ve sněhu tak, aby byl dostatečný prostor, ke kresbě druhého (nepošlapaný sníh)

Výtvarný úkol:

- » seznámit děti s výtvarnou technikou: Land-art
- » prohloubit vztah k přírodě

Technika: kreslení barevnou vodou do sněhu

Organizace a pomůcky: v přírodě, v prostoru; plastové lahve s obsahem 0,5 l, uzávěry od „pitíčka“ (Jupík) vytahovací uzávěr, voda obarvená potravinářskou barvou.

Motivace:

Zacvičíme si s dětmi při říkance:

<i>„Sníh přikryl jak v pohádce,</i>	(rozpažení)
<i>záda naší zahrádce,</i>	(obejmout tělo rukama)
<i>stromu kouká jenom kmen,</i>	(stoj vzpřímený, připažit)
<i>oblečte se, pojd'te ven!</i>	(poskoky na místě)
<i>Projdeme se v závějích,</i>	(chůze na místě)
<i>vločky se jen usmějí,</i>	(úklony hlavou ze strany na stranu)
<i>zasypou nám čepičky,</i>	(třepotání prstů nad hlavou)
<i>bílý je svět celičký.“</i>	(rozpažení)

Sedíme nebo ležíme „u pece.“ Vyprávíme si s dětmi o zimní přírodě, jak pomáháme zvířátkům apod. Připomeneme si skřítku „ Mrazíka.“

Učitelka: „Děti, představte si, že paní Zima má ještě dalšího pomocníčka, který chrání přírodu před mrazem – skřítku Snížka. Sníh roztaje, dává vodu přírodě, a také nám. Ze sněhu máme radost, ale přináší i starost. Musíme si dávat pozor, abychom neuklouzli. I na silnici musí auta jezdit opatrně.“

„Skřítek Snížek rád pozoruje děti, jak se koulují, stavějí sněhuláky, sáňkují, bobují, lyžují a užívají si zimních radovánek. Líbí se mu, jaké mají děti na sobě veselé oblečení. Je občas smutný, že neumí malovat květy jako jeho kamarád skřítek Mrazík a také proto, že sníh je jenom bílý. Stále přemýšlí, jak zařídit, aby byly na sněhu také obrázky a mohl je ukázat kamarádu Mrazíkovi. Přemýšlel a přemýšlel, až nakonec usnul. Ve snu se mu zdálo, že napadl barevný sníh. Jaké by to asi bylo, kdyby uměl vyčarovat barevné obrázky na sněhu?“

Učitelka: „Děti, my Snížka překvapíme. Potichu se oblečeme, dokud ještě Snížek spí, abychom ho neprobudili, a překvapení, které máme pro něj připravené, by se mohlo schovat pod sněhovou peřinu.“

Postup výtvarné činnosti:

- mám připravené lahve s barevnou vodou
- oblékneme se a děti si nesou pet lahve s barevnou vodou
- najdeme si místo na kresbu do sněhu

- říkáme si veršičky:
*„Bílá barva – to je sníh, bílá barva – to je smích.
Bílá barva – to je zima a ta zima – to je prima.“*
- učitelka dětem ukáže, jak musí správně držet láhev, jak vytlačovat z pet lahve barevnou vodu a současně s lahví pohybovat; dávat pozor, aby se nepolily a byly v předklonu
- každé dítě by mělo mít prostor k tvorbě svého obrázku a neměla by být porušena sněhová plocha, kde kreslí
- kreslíme jednoduché motivy, ze začátku spíše experimentujeme, jaký pohyb udělat pro určitý tvar

Kulturní poznatky a souvislosti:

Seznámíme děti odpovídající formou s pojmem land-art. Výtvarným způsobem zasahujeme přímo do přírodního terénu, nebo pracujeme s přírodním materiálem.

Další činnosti:

» **pohybová říkanka:**

„Říká se mi, prosím, sníh, nosím radost, ba i smích.

Děti na mne čekají, sáňkám pokoj nedají. Jeník už se obouvá, určitě se vybourá. A co malý Roby? Ten startuje boby.“

» **pobyt venku:** zimní radovánky; bobování

» **experimentujeme se sněhem:** sníh „špinavý?“, „čistý?“

» **Hádanky:** „Není to peřina, není to deka,

krajinu přikryje, slunce ho leká.“ (Sníh)

„Tatínek jde do sklepa, už se těším na ně,

sníh na okno zaklepal, oprášíme...“ (sáň)

» **četba před spaním:** „Jak vezli vejce na sáňkách“ („Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochomůrky“, V. Čtvrtek)

Realizace a průběh:

Tato výtvarná činnost byla pro děti zajímavá. Vytvářely ji poprvé. Zjistily, že není jednoduché udělat zamýšlený tvar. Dětem se snadněji tvořily kruhy a čáry. Záleželo, jak zvládaly pohyb ruky při mačkání láhve. Menší děti se zpočátku soustředily jen na mačkání láhve a zapoměly na pohyb ruky.

Děti, které neměly dostatečnou trpělivost, byly zklamané, že se obrázek nezdařil podle jejich představy. Některé děti zmáčkly lahev větší silou a vystříkaly barevnou vodu rychleji. Tato výtvarná činnost se dětem velmi líbila. Na zpáteční cestě do mateřské školy si povídaly, jak budou doma kreslit na zahradě. Nesmíme zapomenout, že tato výtvarná činnost je prováděna v přírodě. Je vhodné vyfotografovat dětské kresby a fotografie vystavit na nástěnku, aby je mohli spatřit i rodiče.

13.6 Téma: „Květiny pro paní Zimu“**Cíle:**

- » rozvoj spolupráce ve dvojicích
- » rozvoj fantazie v náhodně vzniklém tvaru
- » rozvoj jemné motoriky

Očekávané výstupy:

- » radost z překvapení
- » rozvíjení motoriky a tvořivosti při práci s provázkem

Výtvarný úkol:

- » seznámit s netradiční technikou
- » rozvíjet představivost v náhodně vzniklých tvarech

Výtvarný úkol:

- » seznámit s netradiční technikou
- » rozvíjet představivost v náhodně vzniklých tvarech

Technika: otisk

Organizace a pomůcky: ve dvojicích, u stolku; 50 cm dlouhý kousek vlny, nebo provázku, v miskách naředěné tempery, štětce, list kancelářského papíru, (kreslicí karton), vyřazené tel. seznamy, nůžky, noviny na podlahu, pravítko.

Motivace:

Zazpíváme si s dětmi písničku „*Bude zima, bude mráz.*“

Učitelka: „Děti, udělali jsme radost Mrazíkovi, když jsme mu nakreslili na okna obrázky. Snízkovi jsme zase nakreslili obrázky venku na sněh a splnili jsme mu přání, protože byly barevné. Jestlipak víte, na koho jsme zapomněli? Na paní Zimu. Překvapíme ji také? Zkusíme i pro paní Zimu vytvořit čarovné květy? Použijeme k tomu vlnu nebo provázek.“

Postup výtvarné činnosti:

- děti se rozdělí do dvojic
- učitelka ukáže dětem, jak vytvářet otisk provázku
- měření vlny, - děti ve dvojicích zkusí naměřit vlnu (provázek) na délku pravítka asi 50cm nebo připravené míry
- ustříhnout vlnu (provázek) nůžkami
- obarvit vlnu (provázek) libovolnou barvou mokrým štětcem, vtlačovat vlnu (provázek) do barvy
- obarvenou vlnu (provázek) položit na papír tak, aby vytvořila různé kličky
- suchý konec (asi 5cm) na jedné straně přečnává přes hranu papíru
- na papír s vlnou přiložit druhý čistý papír a vložit do telefonního seznamu
- přečnávající konec vlny (provázku) se pohybem vytáhne; kamarád pevně přidržuje telefonní seznam dlaněmi

Hudební i pohybová říkanka – (Orffovy hudební nástroje)

„Potkali jsme sněhuláka s kytarou, zazpíval nám svoji píseň prastarou.

Vločky kolem sněhuláčka tančily, jeho píseň veselou se učily.

Sněhuláčku malý, pojď si s námi hrát, vločky s tebou budou stále tancovat.

Meluzína na flétnu všem zahrála, z jinovatky

hudební je spirála. Svým cinkáním rampouchy se přidaly, Sněhurce ledovou postel

ustlaly. Paní Zima jede, rozhazuje sníh, Sněhurka všem zpívá, cinká na sníh. A tak vznikla v zimním čase kapela, zpívá, hraje tuto píseň zvesela. S radostí si zpívej píseň vesele, jako všichni hrají v kapele.“

Kulturní poznatky souvislosti:

Povídáme si s dětmi, co jim náhodně vzniklé tvary připomínají a jakým způsobem je můžeme dotvořit.

Další činnosti:

» říkanka:

„Andílek“

„Víte co je paráda? Položit se na záda do bílého sněhu. Uvidíte andílka i ta jeho křídýlka, jenom pro potěchu.“

» pobyt venku: podle říkanky tvoříme andílka, různé otisky, ve sněhu vyšlapujeme cestičky a vzory.

» četba před spaním: „Jak pekli kaštany“ („Pohádka z pařezové chaloupky Křemílka a Vochomůrky, V. Čtvrtek)

Realizace a průběh:

Mladším dětem dělalo problém namočení vlny do barvy. Měly strach, aby nepřevrhly miskou s barvou, když přitlačí vlnu silněji. (doporučuji použít malé zavařovací skleničky). Děti z počátku tahaly vlnu pomalu, byla u nich vidět nervozita a obava ze špatně provedeného výtvarné činnosti. Po prvním otevření telefonního seznamu byly překvapeny obrazcem, který vytvořily. S nadšeným povzdechem zhodnotily výtvarnou činnost; „JÉ, to je pěkný.“ Děvčata okamžitě obrazce přirovnávala ke květům, chlapci naopak přirovnávali obrazce ke smyšleným bytostem, které znají z počítačových her. Nakonec uznali názor děvčat, protože všichni přece tvořili květy pro pani Zimu. Pozorovala jsem, jak si chlapci šeptají, jakou každý z nich vytvořil postavu ze hry, kterou mají doma na počítači. Práce se jim líbila tak, že odpoledne jsme se k ní na chvíli vrátili a dotvářeli otisk podle své fantazie. Vznikaly strašidla, zvířátka i nejrůznější bytosti.

13.7 Téma: „Rozsvítíme malinko, to kouzelné světýlko“

Cíle:

- » rozvoj důležitosti zdánlivě všedních předmětů
- » rozvoj důležitosti a uvědomění si hodnot zdravých očí

Očekávané výstupy:

- » rozvíjení jemné motoriky
- » poznávání důležitosti a funkčnosti věcí
- » poznávání hodnot zdravých očí a jejich ochrana

Výtvarný úkol:

- » vyrobit kouzelné světýlko – svíčku
- » rozvíjet jemnou motoriku

Technika: prostorová tvorba, práce s voskovým plátem

Organizace a pomůcky: frontální, u stolečků; pro každé dítě voskový plát (rozměr záleží na nás, jak velkou svíčku chceme vyrobit, knot bude o 1 cm větší, než bude výška svíčky), papíry, pastelky.

Motivace:

S dětmi si povídáme, jak nám paní Zima zkracuje den a prodlužuje noc. Učitelka: „Když ráno vstanete z postýlky, maminka vám v zimě rozsvítí světlo, abyste dobře viděli a mohli se obléknout. A ti nepořádní, kteří si večer nepřipravili oblečení, a maminka zapomene rozsvítit, se nemohou obléknout, protože nevidí a nevědí, kam si položili svoje věci.“ S dětmi si povídáme o potřebě světla, jak se svítilo dříve a čím svítíme dnes. Prohlížíme si připravené svíčky z různého materiálu a různého tvaru. Zahrajeme si s dětmi na „slepou bábu.“ Dětem postupně zavazujeme oči šátkem a hmatem hádají, jaký předmět dostaly do rukou. Po vystřídání všech dětí, rozdáme dětem voskový plát, opět doporučíme, aby zavřely oči a vnímaly vlastnosti vosku (struktura, vůně). Otázkami zjišťujeme jejich soustředění a vnímání.

Postup výtvarné činnosti:

- s dětmi si nakreslíme svíčku na připravený papír
- učitelka nejdříve dětem ukáže a postupně vysvětlí, jak položit knot na voskový plát a tvarování svíčky; svíčka se nejlépe tvaruje při pokojové teplotě
- děti si položí knot na hranu voskového plátu (knot musí na jednom konci lehce přesahovat)
- voskový plát pečlivě srolují kolem knotu
- mladším dětem zpočátku pomůžeme při prvním obtáčení voskového plátu.
Zacvičíme si s dětmi při říkance:

„Svíčku v ruce máme, rychle utikáme, ani nedýcháme.

Svit', svíčičko, svit'; svit', svíčičko, nezhasni, ať jsme v cíli raz, dva tři...“

Kulturní poznatky a souvislosti: Seznámíme děti s důležitostí světla. Prohlédneme si různé druhy svíček, voskový plát a připomeneme, kdo pro nás vosk vyrábí (včely). Následuje rozhovor, jak se svítilo dříve.

Další činnosti:

- » **hra:** děti mají zavázané oči, určují geometrické tvary
- » **hra:** dětem položíme na zem různé předměty, děti si je prohlédnou a snaží si je zapamatovat, učitelka předměty schová pod látku a jeden předmět vyndá aby ho děti neviděly, odhalí předměty, hádají, který předmět chybí
- » **pobyt venku:** hry na sněhu
- » **četba, před spaním:** „Jak štěňátko dostalo chuť na med“ („O zvědavém štěňátku“, I. Hercíková)

Realizace a průběh:

Voskový plát třem dětem praskl. Příliš na něj tlačily při stáčení okolo knotu. Vyřešili jsme problém stlačením plátu k sobě. Děti měly radost, že mají dárek pro maminku. Při hře, kdy děti měly poznávat různé věci, se neuměly dobře vyjádřit. Stalo se, že některé starší děti nedokázaly popsat dotyčný předmět. Projevovala se u nich malá slovní zásoba, a i obava, že neřeknou správný název daného předmětu. Při této činnosti jsem zjistila, že se budu muset více zabývat rozvojem slovní zásoby a také častěji je při komunikaci povzbuzovat a chválit. Slovní zásobu procvičujeme ve slovních hádankách. Vyzveme děti, aby přemýšlely, co všechno je možné říci o určitém jevu nebo předmětu (o větru – fouká, ohýbá stromy atd.). Klademe dětem otázky, vyslechneme pozorně jejich odpověď, doplňujeme.

13.8 Téma: „Svícínek pro kouzelné světýlko“

Cíle:

- » rozvoj výtvarné fantazie při modelování z keramické hlíny

Očekávané výstupy:

- » zpracování keramické hlíny – válečku („hada“)
- » vyvinutí stejnoměrného tlaku mezi dlaní a podložkou

Výtvarný úkol:

- » rozvíjet jemnou motoriku
- » vyzkoušet vlastnosti výtvarného materiálu

Technika: šňůrkování

Organizace a pomůcky: individuální, u stolků; keramická hlína, dřevěná nebo papírová podložka, šlikr (blátíčko), štětce

Motivace:

V kruhu na koberečku „u pece“ si s dětmi připomeneme říkanku:
„Dobrý ráno, dobrý den, ať je krásný celý den.

Tomu, kdo tu s námi není, pošlem ranní pozdravení.“

Povídáme si o svíčce, kterou jsme vytvořili. Zjišťujeme, co musíme udělat, aby svíčka hořela a zároveň nám neshořel celý dům. Jakým způsobem doma maminka svíčku zapaluje a kam hořící svíčku pokládá, aby stála rovně a nepřevrátila se? Prostor pro komunikaci dětí. Prohlížíme si obrázky svícňů a připravené svícny z různých materiálů (porcelánový, litinový, železný, atd.).

Učitelka: „My si také uděláme svíčínek pro naše svíčky. Uděláme ho z keramické hlíny.“

Postup výtvarné činnosti:

- děti si připraví na stoleček podložky na zpracování keramické hlíny a štětce
- učitelka dá každému dítěti hrudku keramické hlíny a na každý stoleček misku se šlikrem (blátíčkem)
- děti si procvičují prsty při prstových říkankách:
*„Leze šneček na kopeček, těžko se mu dýchá,
dolů táhne svůj domeček, cestička ho píchá.“*
- děti se seznamují s keramickou hlínou – hlínu ohmatávají, zjišťují, zda voní, poslouchají jak, hlína „pije vodu“ (suchou, ztvrdlou hlínu dáme do misky, polijeme ji vodou, posloucháme, jak „zpívá, praská, mlaská a bublá“ – to znamená, že „pije“)
- promačkávají keramickou hlínu – vytlačují vzduch z hlíny
- vyvalují šňůrky, „hady“
- stáčíjí „hady“ na sebe do tvaru malého hrnečku; děti si můžou zkusit vytvořit placku ozdobit je šňůrkami, konce hadů slepit šlikrem
- všechny hotové výrobky děti s učitelkou pokládají na podložku, aby před vypálením vyschly

Kulturní poznatky a souvislosti:

Seznámíme děti s výrobky z keramiky, ukážeme jim různé svícny i z jiného materiálu. Svícny byly ozdobou interiéru. Můžeme je vidět na zámku (obrazové publikace), ale i doma (formou rozhovoru).

Další činnosti:

- » **hra:** ve třídě tvoříme z odpadového materiálu papírové koule, využíváme je ke hram; kutálíme s míči různých velikostí (sněhové koule).
- » **pobyt venku:** děti pobíhají v prostoru (poletují jako sněhové vločky); na pokyn se začnou tvořit skupinky (po třech, po čtyřech atd.) - sněhové koule; nakonec s dětmi utvoříme jednu velkou sněhovou kouli.
- » **četba před spaním:** „Jak jedli kaši“ („Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochomůrky, V. Čtvrtek)

Realizace a průběh:

Práci s keramickou hlinou mají děti rády. Menší děti zpočátku zkoušely, co hlína umí. Modelovaly placky, kuličky a zkoušely si vyvalovat „hady“, ty jim šly o trochu hůře. Stalo se, že se někomu „had“ zlomil. Některé děti radily jak „hada“ slepit. Potěšilo mě, že děti nezapomněly pracovní postup při opravě výrobku. U „hadů“ z keramické hlíny se musí pracovat rychleji a hned je stáčet, aby se nelámaly. Domluvila jsem se s dětmi, že poprosíme rodiče, kteří mají doma svícny, zda by nám je nezapůjčili na ukázkou.

13.9 Téma: „Lampička z odpadového materiálu“

Cíle:

- » chápat využívání a zpracování odpadu
- » rozvoj vytvoření estetického výrobku
- » rozvoj představivosti při tvorbě výrobku

Očekávané výstupy:

- » poznání, že lze z odpadového materiálu vytvořit pěkný výrobek

Výtvarný úkol:

- » využít odpadového materiálu k výtvarné činnosti

Technika: volná technika

Organizace a pomůcky: u stolečku, individuální; papírové ruličky od kuchyňských utěrek, kreslicí kartony, do tvaru stínidla vystříhnout (půlkruh r-18cm, vnitřní 2,5cm) lepidlo, pastelky, vodové, temperové barvy, voskové pastely, křídly, čtverce nebo kolečka lepenkového kartonu, kolíčky na prádlo.

Motivace:

Máme pro děti připravenou hádanku.

„Nad stolem se večer třpytí, jako slunko zlatě svítí.

Sfoukne tmou, a když je den, tiše spí svůj vlastní sen.“ (lampa)

Po uhodnutí hádanky si s dětmi povídáme, jakou mají lampičku doma. Prostor pro komunikaci.

Učitelka: „Vidíte, vy máte lampičku, která má stojánek a žárovku, zmáčknete vypínač a už svítí. A my jsme si udělali svíčku, pro ni krásný keramický svícínek, a pak jsme teprve mohli svíčku zapálit. Museli jsme si tuto práci rozdělit, aby nám svíčka hezky svítila. Dnes si uděláme takové světýlko, jako máte doma v pokojíčku. To aby nás dobře viděli skřítkové Mrazík, Snížek a paní Zima. Určitě jsou zvědaví i na to, co v pokojíčku děláte a jaké máte hračky, hry a pohádkové knížky.

Postup výtvarné činnosti:

- děti si vybírají výtvarné pomůcky, s kterými budou malovat, kreslit
- natírají papírovou ruličku temperovou barvou
- děti nechají natřenou ruličku zaschnout
- učitelka ukazuje dětem, jak si položit stínidlo na stoleček (velký půlkruh blíže k sobě a malý dál od sebe)
- vybarvují stínidlo podle své fantazie
- přilepují ruličku na podložku – karton
- slepují stínidlo a zpevňují kolíčkem na prádlo
- po zaschnutí položí stínidlo na ruličku

S dětmi si hrajeme hru: „Mrzne“

Děti stojí v kruhu, dítě „mrazík“ uprostřed.

Mrazík chodí v kruhu okolo dětí během říkanky:

„Mrzne a mrzne a kdo se neschová, zmrzne.“

Na konci říkanky se dotkne dítěte vybraného v kruhu a zmrazí ho dotekem ruky. Dítě se zachrání slovem, které asociuje teplo (kamna, oheň, kabát, rukavice, čaj, čepice....). Dítě, které si nevzpomene na slovo, stává se mrazíkem.

Kulturní poznatky a souvislosti:

Seznámíme děti s různými typy lampiček (použít katalogy), dekorativní prvek, esteticky vhodné do různých interiérů.

Další činnosti:

» **hádanka:** „*Má tmu v noci ve své moci,*

nejde to však bez pomoci.

ukazováček postačí,

jen když trochu přitlačí.“ (lampa)

» **hra na optické vnímání:** Světlo baterky necháme svítit na podlahu, na stěnu atd.

Děti se pokoušejí světelnou skvrnu najít „chytit.“ Malým zrcátkem lze hledat světelnou skvrnu, ve dne (zvláště když svítí slunce); je to vhodnější než v místnosti zatemňovat.

» **činnost:** zkusíme si najít teploučko a zimu u vás doma; máme připravené obrázky (lednička, dřevo, uhlí, mrazák, oheň, sněhové vločky, sluníčko, topení (radiátor), sněhulák, trouba, žárovka, žehlička, atd.); s dětmi pátráme, u kterého obrázku bude teplo u kterého zima; děti pohybem vyjadřují teplo (tření rukou) a zimy (třásly se zimou).

» **pobyt venku:** pohybová hra – „Dva mrazy“ (honička). Dvě děti představují dva bratry mrazy. Stojí na jedné straně herny, hřiště. Ostatní děti stojí na opačné straně. /Jedná se o přeběhy na druhou stranu s chytáním/.

Mrazíci říkají:

„My jsme zmrzlí bratři, hrozní, jak se patří.

Já mám nos červený – (říká jeden),

já do modra zbarvený – (říká druhý). Kdo z vás se nás nebojí, ať jen chvíli postojí.“

Děti odpovídají:

„My se mrazu nebojíme, běháme a dovádíme.“

Po těchto slovech běží děti na opačnou stranu a mrazíci je honí. Chycené děti odejdou stranou, každý k tomu mrazu, kterým byl chycen.“

» **hra:** „Lampičky“ – děti klečí v kruhu na zemi (smutný výraz ve tváři) očima kontaktují ostatní, označené dítě nebo učitelka stojí, pohledem a úsměvem „rozsvítí“

druhého, ten se postaví a „rozsvítí“ dalšího, hra končí „rozsvícením“ všech v kruhu.
» **četba, před spaním:** „Jak psali psaní děvčatům do Nyburka“ („Povídání o Pejskovi a Kočičce, J.Čapek)

Realizace a průběh:

S dětmi jsem si povídala, kam svoji lampičku doma postaví, zda na ně budou vidět skřítkové Mrazík, Snížek a také pani Zima. Všechny děti volaly, že ano, protože lampičku budou mít postavenou na stolku u postýlky. Dívky se ptaly, zda si mohou doma udělat ještě jedno stínidlo. Poradila jsem jim, aby poprosila o pomoc maminku. Připomněla jsem postup při dekoraci stínidla (velký půlkruh blíže k sobě a malý dál). Stalo se, že jsem chlapcům položila na stoleček stínidlo správně, přesto někteří chlapci si stínidlo otočili, nakreslili autíčka a byli překvapeni, že autíčka mají kolečka nahoru. Nemohli se s tím smířit. Dělala jsem, že nic nevidím, a očekávala, kdy za mnou přijdou. Přišel František a poprosil o nové stínidlo. Pomalu přišli i ostatní chlapci. Dala jsem chlapcům nový karton, ukázali mi, jak si ho správně položí na stůl, aby jejich autíčka mohla jezdit po celé lampičce správně.

Projekt byl zaměřen na zimní snění a „čarování.“ Měl u dětí vyvolat radost z překvapení. S dětmi jsme si udělali volný den pro zhodnocení prací celého projektu. Opakovali si básničky a zacvičili jsme si. Připravila jsem prostor pro umístění pece. Po stranách postavila stolečky, na které děti ukládaly hotové výrobky. Děti byly aktivní, nadšené, byla na nich vidět radost, ale i starost, aby výrobky byly dobře položeny a vidět. Dívky byla pečlivější, neustále výrobky na stolečkách upravovaly. Ponechala jsem dětem prostor pro estetické procítění výstavky. Děti věděly, že hotové výrobky budou vystaveny, dokud si je neprohlédnou rodiče i ostatní rodinní příslušníci. Společně s dětmi jsme šli pozvat školáky a učitelky ZŠ (MŠ je součástí ZŠ). Odměnou pro ně bylo „poležení“ okolo pece. Povídali si, které práce se jim líbily. Většina dětí prohlásila, že nejlepší bylo stříkání barvou na sněh. V tomto okamžiku vznikl problém, protože rodiče přece tuto kresbu nevidí. Musela jsem dětem slíbit, že o vycházce určitě najdeme malý prostor před školou, a tak jim obrázek nakreslí znovu „Čarovali“ jsme obrázky ve sněhu u obecního úřadu. Lidé, kteří chodili okolo, děti chválili. Povídali si s dětmi o obrázcích i o zvláštní barevné vodě. Co s ní všechno dokážou! Děti byly pyšné na to, že se obrázky všem líbily. Děvčata si postěžovala, že maminka jim ještě nepřipravila pastu, aby mohla malovat na okna. Rodičům se práce výtvarného projektu

líbila. Někteří rodiče přinesli z domova svícný na výstavu. Nevýhodou je, že keramická hlína musí dostatečně proschnout, aby hotové výrobky nepopraskaly, a tak se svícný vystavily později. Fotografie jsme pověsili s dětmi na nástěnkú.

14. Vyhodnocení hypotéz

Při realizaci výtvarných projektů v mateřské škole byly využívány různé výtvarné techniky, činnosti, které měly pozitivní vliv na rozvoj vzdělávacích oblastí podle RVP PV.

Podle provedených činností ve výtvarných projektech v mateřské škole, jsou děti zapojeny podle věku (problém malotřídních škol). Jsou schopné experimentovat, tvořit, hrát si, pracovat, využívat výtvarných prostředků, poznávat výtvarné techniky a ostatní činnosti.

Závěr

Bakalářská práce poskytuje základní informace o výtvarných projektech, výtvarných úkolech ve vzdělávacím procesu v mateřské škole a jejich zásadách v souladu s RVP PV.

Cílem mé bakalářské práce bylo formulovat teoretické opodstatnění výtvarných projektů, vytvoření konkrétních příkladů výtvarných projektů a možnost aplikovat je v praxi.

Zjišťovala jsem, zda výtvarné projekty mají pozitivní vliv na změny a rozvoj osobnosti dítěte, jsou-li pro děti přínosem.

V praktické části se setkáváme s funkčností výtvarných projektů, jejich přínosem i úskalími při realizaci. Projekt podává dětem nový, zajímavý a přitažlivý náhled na výtvarnou výchovu. Výtvarné projekty vedly k posílení zájmu o výtvarné činnosti a výtvarné techniky. Přispívaly k rozvíjení dětské představivosti, ale i k prosociálnímu chování.

Ověřila jsem si, že výtvarné projekty mají svá úskalí a kladou velké nároky na učitelku při jejich přípravě z hlediska promyšlenosti organizace, řízení. Zjistila jsem, že při realizaci výtvarného projektu musím improvizovat a řešit náhodné situace.

Předností výtvarných projektů je jeho motivační síla. Rozvíjí fantazii, představivost a osobnost dítěte. Vedou k hlubšímu proniknutí do problému. Děti se učí řešit nejen výtvarné problémy, ale i vyjadřovat své myšlenky, názory a spolupracovat mezi sebou. Osobní zaujetí učitelky je při realizaci výtvarných projektů **nezastupitelná**.

Pro učitelky mateřské školy může být tato bakalářská práce motivací k vyzkoušení výtvarných projektů.

Seznam použité literatury

- BEČVÁŘOVÁ, I. *Pracovní listy z dramatické výchovy*. Prachatice: SVIS MŠMT, 2004. 85s.
- CIKÁNOVÁ, K. *Kreslete si s námi*. Praha : Aventinum, s.r.o., 1997. 123 s. ISBN 80-7151-015-7.
- CIKÁNOVÁ, K. *Malujte si s námi*. Praha : Aventinum, s.r.o., 1996. 123 s. ISBN 80-85277-84-0.
- CIKÁNOVÁ, K. *Objevujte s námi tvar*. Praha : Aventinum, s.r.o., 1995. 123 s. ISBN 80-7151-732-1.
- KAFOMET : *Katalog forem a metod práce pro MŠ*. Stařeč : INfra, s.r.o., ISSN 1801-853X.
- KULHÁNKOVÁ, A. *Nejlepší nápady pro děti, výtvarné nápady pro celý rok*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2006. 137 s. ISBN 80-247-1333-0.
- RAABE : *Metodické listy pro předškolní vzdělávání*. Praha : Dr. Josef Raabe, s.r.o., 1999. ISBN 80-86307-03-4
- RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM pro předškolní vzdělávání. 1. vyd., dotisk. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2006. 48s. ISBN 80-87000-00-5.
- SLAVÍKOVÁ, V., SLAVÍK, J., HAZUKOVÁ, H. *Výtvarné čarování*. Praha : Universita Karlova, 2000. 178 s. ISBN 80-7290-016-1.
- SVOBODOVÁ, M. *Výtvarná výchova v předškolním věku*. Havlíčkův Brod : Tobiáš, 1998. 86 s. ISBN 80-85808-47-1.
- UŽDIL, J., ŠAŠINKOVÁ, E. *Výtvarná výchova v předškolním věku*. 3.vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, n. p., 1983. 191 s.
- VAGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. dětství a dospívání*. Praha : Univerzita Karlova, 2005. 467 s. ISBN 80-246-0956-8.
- VONDROVÁ, P. *Výtvarné techniky pro děti*. Praha : Portál, s.r.o., 2007. 156 s. ISBN 978-80-7367-329-1.

Seznam elektronické dokumentace

- HAZUKOVÁ, H. *Nová pojetí výtvarné výchovy, plán a výtvarné projekty*. Metodický portál [cit. 7. 7. 2006] [www.rvp.cz /clanek/41/629](http://www.rvp.cz/clanek/41/629), ISSN: 1802-4785, str. 5

Příloha č. 1 – „Jarní probuzení“

výtvarná technika: papírová šablona – slunce

Příloha č. 2 – „Jarní probuzení“

„Kresba Jarní víly“; výtvarná technika – kresba tuší, zapouštění barev

Výtvarná technika – Land-art – „Slunce“

Příloha č. 3 – „Jarní probuzení“

„Kresba šatů pro Jarní vílu“;

výtvarná technika – kresba voskovými pastelý kolorována potravinářskými barvami

Příloha č. 4 – „Pohádkové léto“

„Pečeme dorty z písku“

Příloha č. 5 – „Pohádkové léto“

„Princezna ze mlejna“; výtvarná technika – vymývaná klovatina

Příloha č. 6 – „Barevný podzim“

„Malé rybičky v rybníčku“; výtvarná technika – otisk kukuřicí, kresba tuší

Příloha: č. 7 – „Barevný podzim“
„Ryby“; výtvarná technika – koláž

Příloha č. 8 – barevný podzim

„Hrajeme si na rybáře“; výtvarná technika – volná technika

Seznam příloh

Příloha 1 Fotodokumentace; papírová šablona

Příloha 2 Fotodokumentace; kresba tuší, land-art

Příloha 3 Fotodokumentace; kresba voskovými pastely

Příloha 4 Fotodokumentace; pečeme z písku

Příloha 5 Fotodokumentace; vymývaná klovatina

Příloha 6 Fotodokumentace; otisk kukuřicí, kresba tuší

Příloha 7 Fotodokumentace; koláž

Příloha 8 Fotodokumentace; volná technika